

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноватики, природокористування
та інфраструктури
Кафедра економічної експертизи та землевпорядкування

ШКІПОР Валерій Георгійович

Забезпечення платоспроможності підприємства та
напрями її підвищення// Solvent providing of the enterprise
and directions of its increasing

спеціальність: 051 - Економіка
освітньо-професійна програма - Експертна оцінка землі та нерухомого
майна

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи
ЕОЗм-21 В. Г. Шкіпор

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, А. М. Бутов

Кваліфікаційну роботу допущено
до захисту:

«___» _____ 20___ р.

Завідувач кафедри

_____ Б. О. Язлюк

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ	5
1.1. Підходи до визначення сутності платоспроможності підприємства та класифікація факторів впливу на неї	5
1.2. Механізм управління платоспроможністю підприємства	10
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ	18
2.1. Інформаційно-методичний інструментарій оцінки руху грошових коштів та платоспроможності підприємства	18
2.2. Аналіз платоспроможності як фактору фінансової стійкості підприємства	24
2.3. Прогнозування можливості банкрутства підприємства на основі оцінки його поточної платоспроможності	32
Висновки до розділу 2	36
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНО-ТАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	37
3.1. Актуальні проблеми відновлення платоспроможності підприємства в рамках його фінансового оздоровлення	37
3.2. Удосконалення механізму внутрішнього контролю з метою підтримання платоспроможності підприємства	44
Висновки до розділу 3	48
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	54

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах функціонування та розвитку суб'єктів господарювання в Україні досить часто підприємства стикаються із проблемою втрати платоспроможності. Розробка ефективних шляхів відновлення платоспроможності потребує ґрунтовного аналізу причин її втрати. Якість сучасного менеджменту на підприємствах досить зросла, проте часто виникають певні проблеми щодо зниженням рівня платоспроможності або її втрати, вирішити які однозначно неможливо.

Дослідження сутності платоспроможності підприємства та факторів, які її обумовлюють, здійснювати багато закордонних та вітчизняних вчених, зокрема: Н. Власова, А. Горбатенко, О. Дудчик, Н. Корнєва, О. Люта, О. Майборода, Ю. Нікольчук, М. Пігуль, Н. Пойда-Носик, В. Сирота, Г. Ситник, Н. Теницька, О. Томчук, О. Харченко та ін. Проте все ще залишаються невирішеними питання визначення шляхів усунення проблем неплатоспроможності суб'єктів господарювання та формування універсальної системи її забезпечення відповідно до нових викликів сучасності.

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є визначення сутності платоспроможності та факторів впливу на її рівень, систематизація параметрів та критеріїв оцінки показників платоспроможності, обґрунтування концептуальних засад забезпечення платоспроможності підприємства.

Для досягнення зазначеної мети було визначено такі завдання:

- розкрити підходи до визначення сутності платоспроможності підприємства та класифікації факторів впливу на неї;
- з'ясувати механізм управління платоспроможністю підприємства;
- дослідити інформаційно-методичний інструментарій оцінки руху грошових коштів та платоспроможності підприємства;

- здійснити аналіз платоспроможності як фактору фінансової стійкості підприємства;
- розкрити особливості прогнозування можливості банкрутства підприємства на основі оцінки його поточної платоспроможності;
- з'ясувати актуальні проблеми відновлення платоспроможності підприємства в рамках його фінансового оздоровлення;
- обґрунтувати напрямки удосконалення механізму внутрішнього контролю з метою підтримання платоспроможності підприємства.

Об'єктом дослідження є операційна, фінансова та інвестиційна діяльність підприємства в сучасних умовах.

Предмет дослідження – процеси забезпечення платоспроможності підприємства.

Методи дослідження. Під час дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, так як: системний метод, аналіз та синтез, метод узагальнення, метод систематизації даних, порівняльно-правовий метод, метод групування, метод порівняння, метод моделювання та прогнозування.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці закордонних та вітчизняних учених щодо вивчення господарської діяльності суб'єктів господарювання, законодавчі акти України, статистичні та аналітичні матеріали, звітні дані щодо діяльності суб'єктів господарювання.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у обґрунтуванні напрямків прийняття сучасних управлінських рішень з метою підвищення рівня платоспроможності підприємства та формування ними ефективної системи управління своєю платоспроможністю.

Практичне значення отриманих результатів обумовлене отриманими висновками дослідження та пропозиціями, апробація яких може сприяти посиленню ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності підприємств в умовах нестабільності та підвищених ризиків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ

1.1. Підходи до визначення сутності платоспроможності підприємства та класифікація факторів впливу на неї

Сучасна практика господарської діяльності за умов нестабільної економіки свідчить, що досить часто на підприємствах мають місце кризові явища, які характеризуються зниженням рівня платоспроможності та фінансової безпеки підприємства, що, згодом, обумовлює виникнення загрози потенційного банкрутства.

На даний час діяльність українських підприємств ускладнюється війною, тривалою кризою неплатежів, недосконалим податковим законодавством, скороченням виробництва, зростанням кредиторської та дебіторської заборгованості, гострим дефіцитом фінансових ресурсів. Конкуренція, волатильність фінансових ринків, нерозвиненості фондового ринку, недоступність джерел залучення фінансових ресурсів створюють високі потенційні загрози. Одним з проявів таких загроз є втрата належного рівня платоспроможності.

Платоспроможність підприємства – здатність підприємства вчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників, повертати кредити та позики (кредитоспроможність) та інші платежі. В умовах нестабільної ринкової економіки будь-який господарюючий суб'єкт повинен вміти точно визначати своє фінансове становище та прогнозувати можливі ризики втрати платоспроможності для запобігання негативним наслідкам.

Поняття «платоспроможність» за своєю сутністю є досить широким. Про це свідчить велика кількість підходів щодо його визначення. Існують такі принципові підходи до визначення платоспроможності підприємства (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «платоспроможність підприємства» [41]

№ з/п	Підхід	Платоспроможність підприємства розглядається як ...	Науковці, що притримуються даного підходу
1	З позиції покриття короткострокових зобов'язань	можливість погашати свої термінові та поточні зобов'язання	Р. Костирко; Т. Ковальчук; Є. Мних; П. Смірнова
2	З позиції покриття довгострокових зобов'язань	можливість погашати свої довгострокові зобов'язання	Є. Іонін
3	З позиції покриття сукупних зобов'язань	спроможність виконувати свої зобов'язання в цілому	Я. Васьковська; Н. Тарасенко; Н. Гавришко та С. Ярошук; А. Шеремет; Л. Лахтіонова; Р. Федорович, А. Серединська, О. Загородна; В. Іващенко та М. Болюх
4	З позиції можливості забезпечення власного оборотного капіталу	здатність покривати свої збитки та мати в наявності власні оборотні кошти	Дж. Деспалленс та Дж. Джоборд; Й. Ворст та П. Ревентлоу
5	З позиції покриття боргів та забезпечення операційної діяльності	здатність виконувати свої зобов'язання (коротко- та довгострокові), використовуючи усі наявні активи, та одночасно здійснювати свою основну діяльність	Ю. Журавльова; О. Легченко; О Гудзь; Л. Лігоненко; А Ванієва; І. Школьник

Аналіз та осмислення існуючих підходів до трактування платоспроможності підприємства дав можливість визначити її сутнісні характеристики (рис. 1.1) й сформулювати зміст цього поняття.

Платоспроможність – це важлива характеристика фінансового стану підприємства, його фінансового потенціалу, необхідна умова фінансової безпеки, яка показує чи підприємство здатне виконувати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання у повному обсязі та у

встановлений термін, не порушуючи фінансову рівновагу та продовжуючи фінансування своєї основної діяльності.

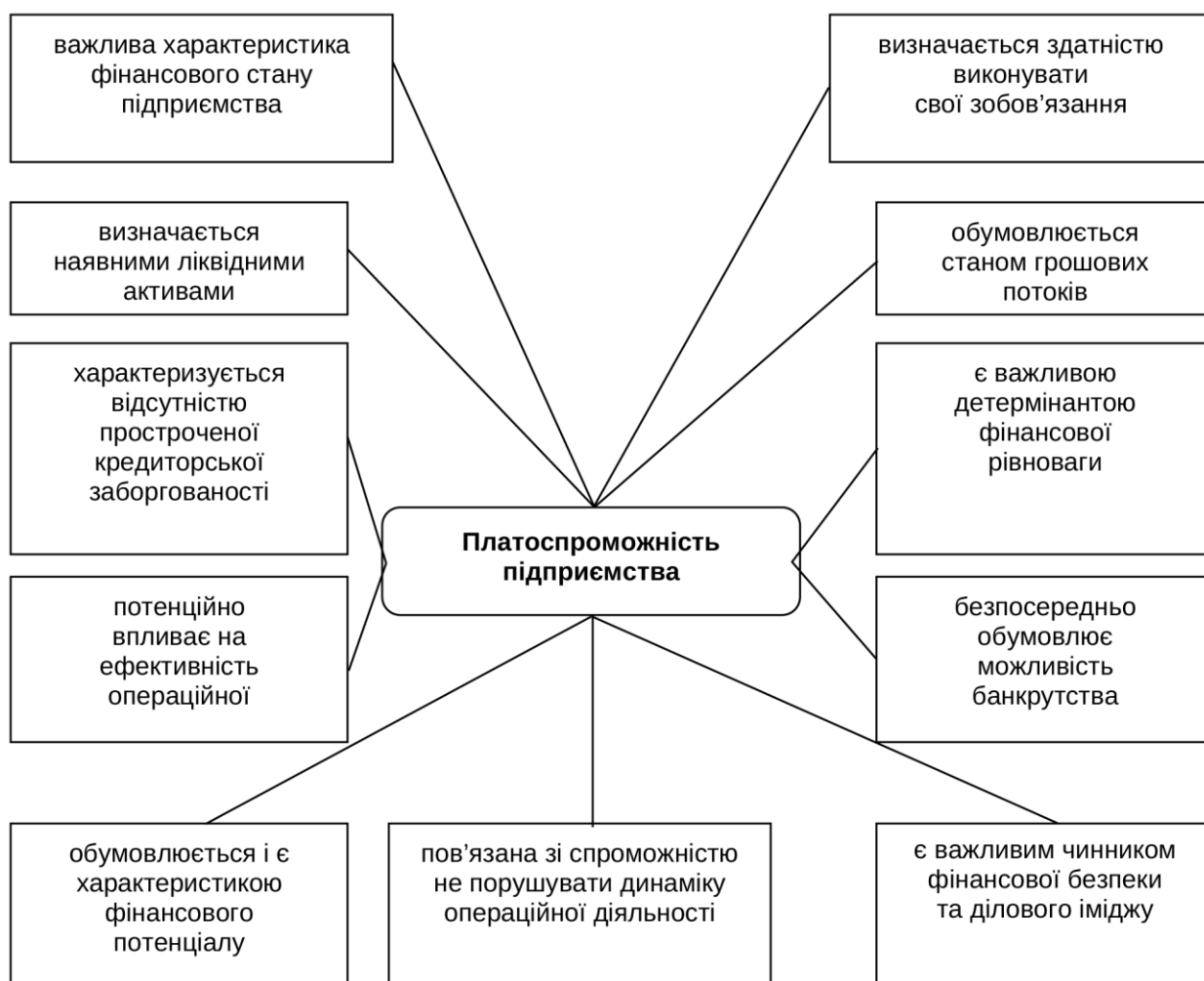

Рис. 1.1. Основні сутнісні характеристики платоспроможності підприємства [32, с. 46]

Аналіз платоспроможності потрібний не лише для підприємства для оцінки та прогнозування його фінансової діяльності, а й для зовнішніх користувачів інформації. Платоспроможність підприємства є не тільки характеристикою фінансового стану підприємства, а й відображенням захищеності інтересів усіх його контрагентів. Забезпечення платоспроможності пов'язане із захистом інтересів стейкхолдерів підприємства та є гарантією його фінансової безпеки (табл. 1.2).

**Платоспроможність як характеристика захищеності інтересів
стейкхолдерів [41]**

Стейкхолдери	Фінансові інтереси	Платоспроможність як здатність задовольняти фінансові інтереси
Постачальники	Вчасна оплата поставлених товарів	Здатність вчасно виконувати зобов'язання перед постачальниками
Кредитори	Вчасне погашення відсотків та основної суми боргу	Здатність вчасно погашати борги та поточні платежі по їх обслуговуванню
Держава	Вчасна сплата податків	Здатність вчасно сплачувати податки
Персонал	Вчасне отримання зарплати	Здатність вчасно та в повному обсязі сплачувати заробітну плату
Акціонери (власники)	Вчасне отримання дивідендів та контроль над підприємством	Здатність вчасно сплачувати дивіденди, утримувати контроль над підприємством, уникати банкрутства

Якщо підприємство платоспроможне, то воно має переваги перед іншими суб'єктами господарювання в залученні інвестицій, отриманні кредитів, виборі кваліфікованих кадрів, виборі постачальників. Також у нього не має конфліктів із державою, оскільки вчасно сплачує податки, внески в соціальні фонди. Відсутні конфлікти з працівниками, акціонерами, банками, оскільки вчасно виплачує заробітну плату, дивіденди, повертає кредити та сплачує відсотків по них.

Основними ознаками платоспроможності є:

- наявність коштів на рахунках підприємства в обсягах, достатніх для здійснення платежів;
- відсутність простроченої кредиторської заборгованості;
- наявність високоліквідних елементів у складі оборотних активів.

Одним із завдань вивчення платоспроможності підприємства є потреба у обґрунтованій класифікації цього поняття. Класифікація видів платоспроможності підприємства нами наведена в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація видів платоспроможності підприємства [41]

Класифікаційні ознаки	Види платоспроможності	Характеристика
Характер інформаційної бази дослідження	статична	здатність суб'єкта здійснювати планові платежі та термінові зобов'язання за рахунок реальних залишків грошових активів у певний момент часу
	динамічна	характеризує результат порівняння вхідного та вихідного грошових потоків протягом певного періоду часу
Період оцінки	фактична	наявність грошових коштів або їх еквівалентів для виконання розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю на певну дату або впродовж періоду оцінки
	перспективна	здатність здійснювати платежі за зобов'язаннями у майбутньому періоді
Вид платіжних засобів	грошова	можливість сплати зобов'язань тільки за рахунок грошових коштів підприємства
	розрахункова	можливість сплати зобов'язань за рахунок грошових коштів та перспективних джерел їх зростання (наприклад, дебіторська заборгованість)
	майнова	можливість сплати зобов'язань за рахунок усіх видів оборотних активів суб'єкта
Підхід до визначення необхідного обсягу витрачених коштів	боргова	можливість виникнення термінових зовнішніх зобов'язань
	поточна	можливість фінансування поточної діяльності підприємства
	загальна	ступінь покриття планових витрат підприємства та його термінових зобов'язань
Джерела фінансування	внутрішня	сформована за рахунок самопокриття та зворотного притоку платіжних засобів
	зовнішня	забезпечена приростом власного капіталу та залученням кредитних коштів
Рівень стабільності	термінова	можливість погасити заборгованість у поточний момент часу
	періодична	чергування періодів платоспроможності та неплатоспроможності підприємства
	тривала	здатність сплачувати заборгованість протягом певного періоду часу
Вид господарської діяльності	операційна	платоспроможність протягом усього періоду операційної, фінансової або інвестиційної діяльності
	фінансова	
	інвестиційна	
Відношення до суб'єктів інвестиційного процесу	інвестора	платоспроможність суб'єкта, який фінансує певну діяльність підприємства з метою подальшого отримання прибутку
	підприємства реципієнта	платоспроможність суб'єкта, який отримує кошти на певну діяльність

Платоспроможність є одним із ключових елементів системи взаємозалежності ефективної діяльності підприємства та його стабільного розвитку (рис. 1.2).

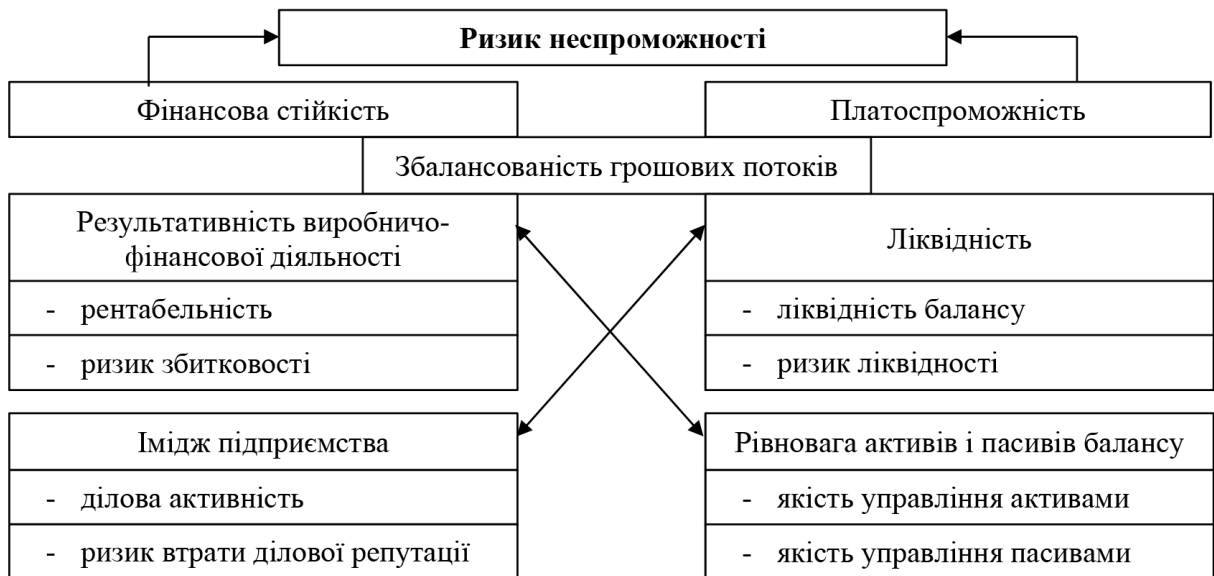

Рис. 1.2. Платоспроможність в системі стабільного розвитку суб'єкта господарювання [31, с. 40]

Отже, платоспроможність є однією із найважливіших характеристик діяльності суб'єктів господарювання у сучасних економічних умовах, адже сьогодні діяльність вітчизняних підприємств значною мірою ускладнюється воєнним станом, скороченням виробництва та гострим дефіцитом фінансових ресурсів.

1.2. Механізм управління платоспроможністю підприємства

Діяльність кожного підприємства супроводжується рухом грошових коштів, ефективне управління якими дає можливість забезпечити його усіма необхідними ресурсами і своєчасно проводити розрахунки із контрагентами, гарантуючи свою платоспроможність.

Головною метою управління платоспроможністю підприємства вважається «забезпечення оптимального рівня його ліквідності та

платоспроможності в напрямку стабілізації та подальшого ефективного розвитку діяльності суб'єкта господарювання» [25, с. 15].

Управління платоспроможністю підприємства – це «поліфункціональний інтегрований у загальну систему управління процес попередження та нейтралізації ризику неплатоспроможності, захисту фінансових інтересів різних стейкхолдерів, формування економічної безпеки та попередження банкрутства, що ґрунтується на спеціальній системі методів та принципів» [38, с. 187].

Елементи системи управління платоспроможністю підприємства подаємо у вигляді табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Характеристика системоутворюючих елементів управління платоспроможністю підприємства [38 с. 187].

Елементи системи управління	Характеристика
Об'єкт	Вільний грошовий потік, чистий грошовий потік від операційної діяльності, вхідний грошовий потік, вихідний грошовий потік, склад і структура оборотних активів, склад і структура оборотного капіталу
Суб'єкти	Власники, керівник підприємства, фінансовий директор, головний бухгалтер, зовнішній консультант, антикризовий менеджер, санатор
Мета	Попередження ризику неплатоспроможності для зміцнення фінансової безпеки, уникнення банкрутства та створення умов для зростання ринкової вартості підприємства
Завдання	Забезпечення ліквідності активів, оптимізація обсягу та структури поточної кредиторської заборгованості, збалансування грошових потоків підприємства, синхронізація грошових потоків
Підсистеми	Стратегічна; поточна; оперативна
Принципи	Збереження активів, економічність, достатність, системність, етапність, адресність, безперервність, надійність, оперативність, ефективність, оптимальність, прибутковість, ліквідність, стійкість, відповідальність, інноваційність, адаптивність, стратегічна спрямованість
Функції	<i>Загальні:</i> забезпечення необхідної організаційної структури управління платоспроможністю підприємства; формування інформаційної бази управління платоспроможністю підприємства; аналіз платоспроможності підприємства; планування платоспроможності підприємства; стимулювання рішень щодо забезпечення платоспроможності підприємства; контроль за платоспроможністю підприємства; координація роботи всіх підрозділів щодо забезпечення платоспроможності підприємства. <i>Спеціальні:</i> управління грошовими потоками; управління

	дебіторською заборгованістю; управління товарними запасами; управління товарним кредитом; управління поточною кредиторською заборгованістю за розрахунками; управління грошовими потоками; управління залученням банківського кредиту
--	---

Мета управління платоспроможністю має співпадати із цільовою функцією підприємства – зростання його ринкової вартості. Ланцюг визначення цілей управління платоспроможністю підприємства подано нами на рис. 1.3.

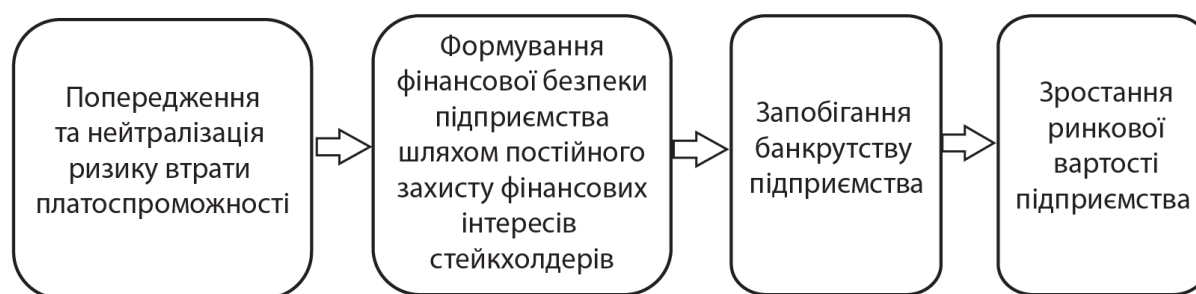

Рис. 1.3. Цільовий вектор управління платоспроможністю підприємства [38, с. 189]

Управління платоспроможністю має бути спрямоване на виявлення потенційних загроз, попередження і нейтралізацію ризиків щодо неспроможності підприємства вчасно виконувати заплановані платежі. Під час планування платежів слід ідентифікувати фінансові інтереси стейкхолдерів диференціювати ці платежі за пріоритетністю та черговістю виконання. Це дасть можливість сформулювати передумови для забезпечення фінансової безпеки підприємства, сприяти зростанню його іміджу, що позитивно впливатиме на фінансове забезпечення його операційної і інвестиційної діяльності.

Для забезпечення досягнення цілей управління платоспроможністю необхідно вирішити ряд завдань: «1) забезпечення ліквідності активів підприємства, у процесі якого оптимізується обсяг і склад оборотних активів:

грошових коштів, поточної дебіторської заборгованості, запасів; 2) оптимізація обсягу та структури поточної кредиторської заборгованості, у процесі якої визначаються джерела її формування відповідно до структури оборотних активів; 3) збалансування грошових потоків підприємства, яке полягає у плануванні джерел надходження та напрямів витрачання грошових коштів, узгодження їх за обсягами; 4) синхронізація грошових потоків, тобто узгодження вхідного та вихідного грошових потоків у часі» [38, с. 189].

Управління платоспроможністю ґрунтується на принципах (рис. 1.4):

Рис. 1.4. Принципи управління платоспроможністю підприємства [38, с. 190]

Процес управління платоспроможністю підприємства має відбуватися у певній послідовності (рис. 1.5).

На першому етапі здійснюється аналіз фінансової позиції за напрямом «Фінансова безпека підприємства», оскільки його невід'ємною складовою є платоспроможність. На цьому етапі застосовують методи інтегрального

фінансового аналізу для виявлення основних «кризових полів» формування платоспроможності: обсяг вільного грошового потоку підприємства, структура оборотних активів та джерел їх фінансування; фактори, які обумовлюють тенденції розвитку платоспроможності.

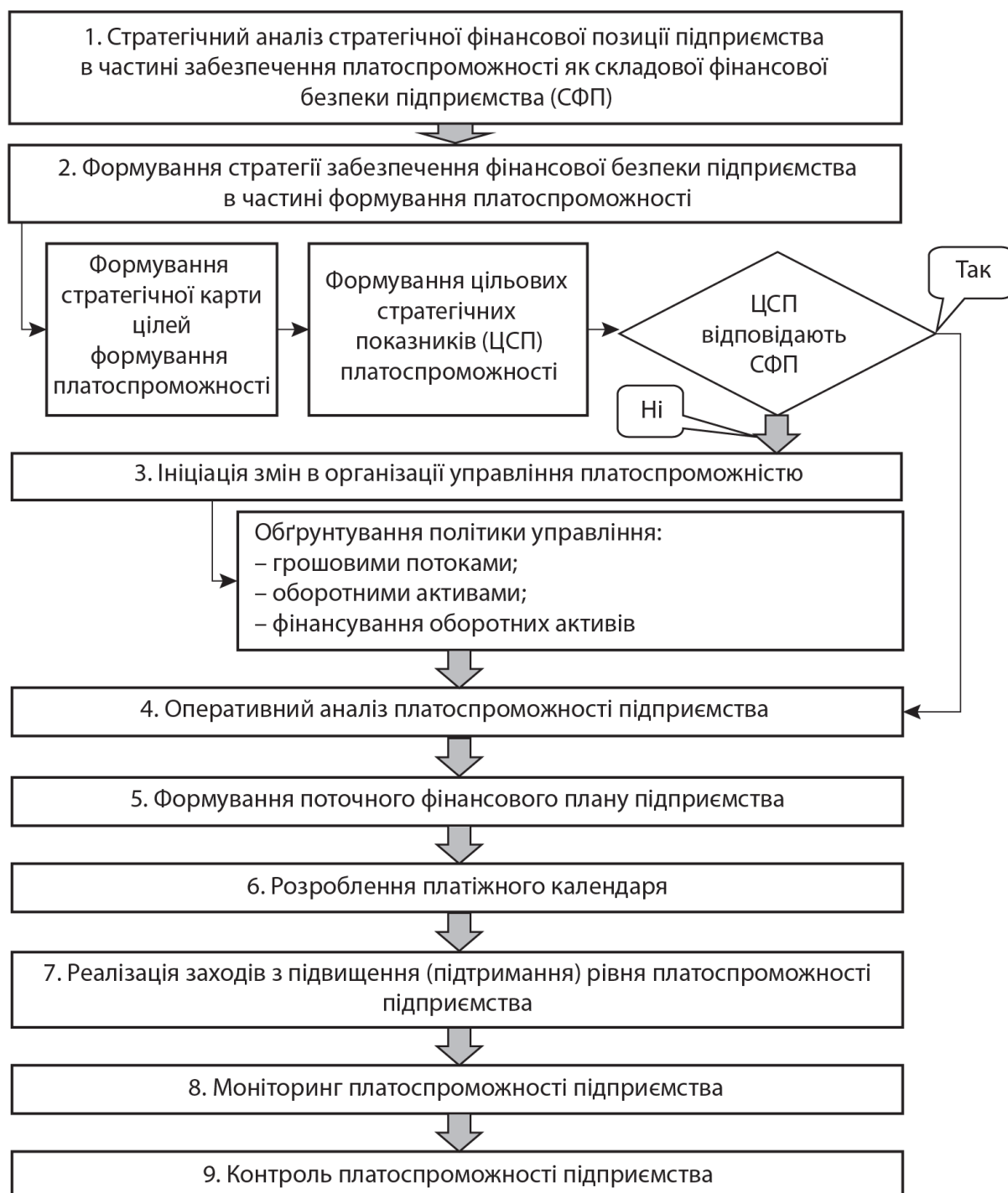

Рис. 1.5. Етапи управління платоспроможністю підприємства [38, с.

На другому етапі відбувається обґрунтування стратегії забезпечення платоспроможності підприємства. В рамках цього етапу слід ідентифікувати стратегічні фінансові інтереси стейкхолдерів та обґрунтувати стратегічні цілі та цільові показники платоспроможності підприємства. Отримана інформація є основою для удосконалення або внесення змін до політики управління грошовими потоками підприємства, оборотними активами та джерелами їх фінансуванням (третій етап).

На четвертому етапі відбувається оперативний аналіз платоспроможності підприємства, в процесі якого деталізуються основні фактори її формування, шукаються резерви її підвищення. Це дозволяє уточнити завдання поточного та оперативного рівня щодо забезпечення платоспроможності. Такий аналіз здійснюється шляхом застосування методів факторного аналізу.

На п'ятому етапі розробляється поточний фінансовий план підприємства. Цей план має містити: «план доходів та витрат за всіма видами діяльності; плановий баланс ліквідності (який, на відміну від балансового плану, передбачає групування активів за рівнем ліквідності та пасивів за строковістю погашення); план надходження та витрачання грошових коштів; план формування запасів грошових коштів та короткострокового фінансового інвестування; план нейтралізації фінансових ризиків та систему КРІ забезпечення платоспроможності підприємства» [38, с. 192].

На шостому етапі слід розробити мікробюджети діяльності підприємства, які потім об'єднуються у платіжний календар, який характеризує усі платежі за строками та адресністю.

На сьомому, восьмому та дев'ятому етапах управління здійснюють реалізацію заходів щодо підвищення або підтримання на існуючому рівні платоспроможності підприємства, проводять моніторинг ситуації та здійснюють контроль рівня платоспроможності.

Побудова системи управління платоспроможністю за переліченими етапами забезпечує превентивний підхід до попередження кризових явищ на підприємстві та дає змогу досягнення головної мети діяльності підприємства – зростання ринкової вартості.

Основні напрями управління платоспроможністю та заходи, які дадуть можливість досягнення ефективного функціонування підприємства, зображені на рис. 1.6.

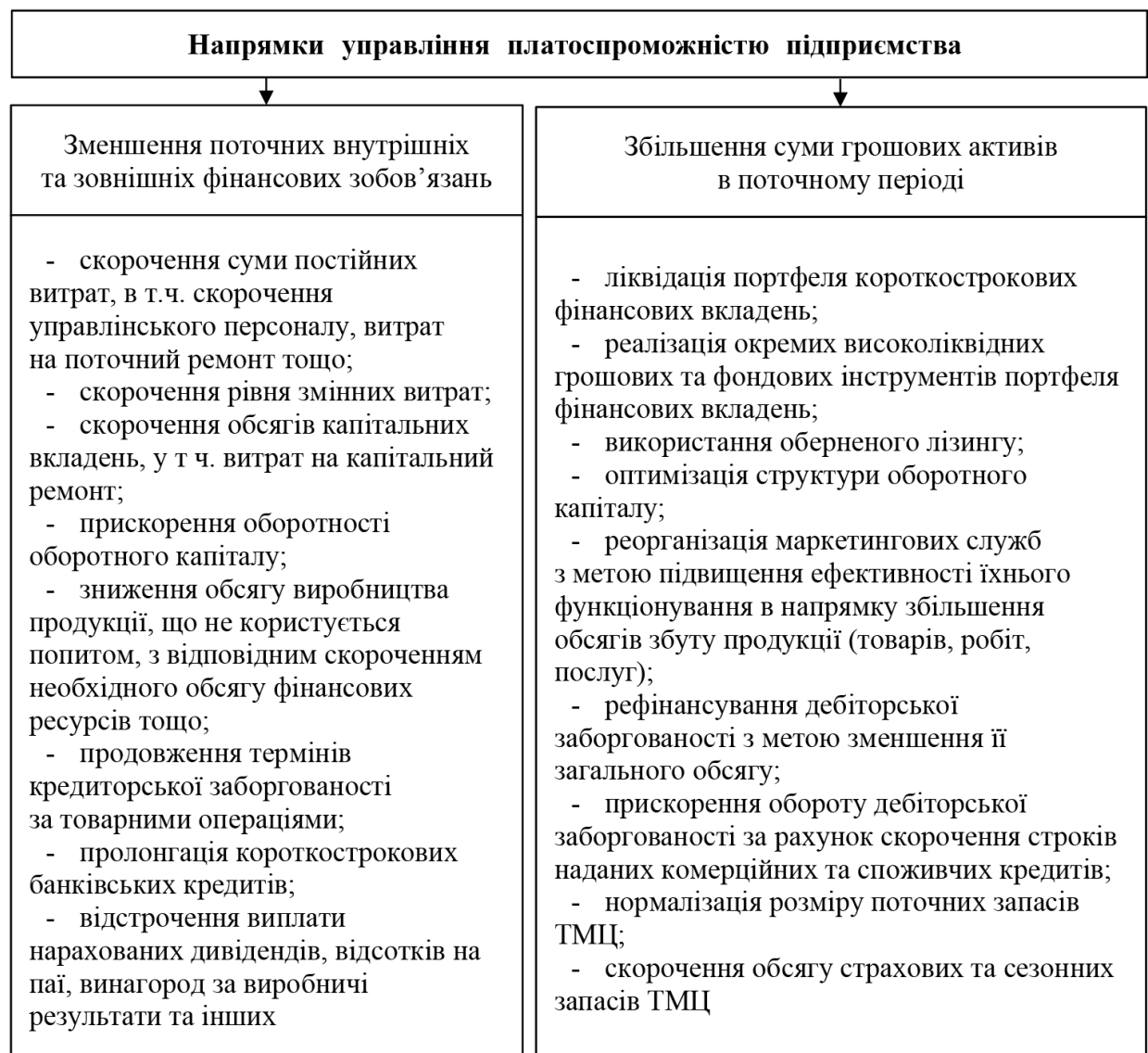

Рис. 1.6. Основні напрями управління платоспроможністю [31, с. 42]

Отже, фінансовий механізм управління платоспроможністю підприємства є цілеспрямованою діяльністю менеджменту підприємства

щодо забезпечення його коротко- та довготермінової платоспроможності, підвищення ефективності використання наявних коштів, оптимізації боргового навантаження та виконання боргових зобов'язань.

Висновки до розділу 1

Платоспроможність підприємства є його здатністю в повному обсязі та у визначений час розрахуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями наявними грошовими ресурсами та іншими активами, і, при цьому мати спроможність здійснювати свою фінансово-господарську діяльність без перебоїв.

Платоспроможність підприємства являє собою важливу характеристику фінансової безпеки підприємства, яка пов'язана із фінансовими інтересами різних стейкхолдерів, а також безперебійним веденням операційної діяльності. Втрата платоспроможності загрожує позитивній динаміці ринкової вартості підприємства.

Побудова системи управління платоспроможністю підприємства є важливим завданням менеджменту для формування передумов стабільного його розвитку на довгострокову перспективу. Сам процес управління платоспроможністю має бути чітко структурованою діяльністю, охоплювати стратегічний, поточний та оперативний рівні. Його можна поділити на дев'ять послідовних етапів, починаючи з оцінки стратегічної фінансової позиції підприємства у платоспроможності і завершуючи моніторингом та контролем.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

2.1. Інформаційно-методичний інструментарій оцінки руху грошових коштів та платоспроможності підприємства

Стабільність функціонування підприємства безпосередньо залежить від наявності необхідного обсягу коштів, їх доступності та простоти залучення. Основною характеристикою діяльності підприємства є фінансовий стан, який відображає його потенціал у діловому співробітництві, конкурентоспроможність, ступінь дотримання економічних інтересів як самого суб'єкта господарювання, так і бізнес-партнерів. Визначення стійкості фінансового стану підприємства та його платоспроможності на певну дату характеризує ефективність управління грошима протягом усього звітного періоду. Важливу роль у цьому процесі відіграє інформаційно-методичне забезпечення аналітичних процесів.

Раціональне використання фінансових ресурсів приносить підприємству додатковий дохід, у зв'язку з чим менеджмент кожного підприємства зацікавлений у тому, щоб безперервний кругообіг коштів був спрямований на розумне вкладення наявної вільної грошової маси з метою отримання прибутку. Кошти організації як найбільш мобільний вид оборотних активів являють собою найбільший інтерес для потенційних користувачів облікової інформації. Тому звітність про рух коштів має бути спрямована не тільки на розкриття інформації про їх залишки в межах відповідних місць зберігання, а й відображати напрямок потоків їхнього руху.

До коштів відносяться найбільш ліквідні активи суб'єкта господарювання, які здатні забезпечити виконання всіх платіжних зобов'язань. Наявність значних коштів на рахунках свідчить про те, що підприємство має необхідні ресурси для здійснення поточних розрахунків і

платежів. Однак їх відсутність не завжди підтверджує факт неплатоспроможності підприємства, оскільки надходження коштів може очікуватися найближчим часом, а короткострокові фінансові вкладення можуть бути перетворені в готівку. Грамотна організація розрахункових операцій прискорює оборотність коштів, сприяє зміцненню платіжної дисципліни та стабілізації фінансового стану організації.

Підприємство з фінансового погляду можна розглядати як цілісну систему, здатну генерувати гроші. Кошти мають найбільш ліквідну форму. Це означає, що будь-якої миті їх оперативно можна обміняти на інші активи. Саме від обсягу коштів залежить платоспроможність організації на конкретний час.

Перехід до ринкових відносин, а також висока конкуренція пред'явили серйозні вимоги до підприємств та організацій усіх форм власності: для досягнення стабільної та ефективної діяльності їм необхідно підтримувати постійну платоспроможність, високу ліквідність балансу, фінансову незалежність, високі показники результативності.

Однією з основних ознак фінансової стійкості організації є здатність формування грошових потоків. Грошовий потік – це сукупність надходжень і виплат грошових ресурсів, безперервно здійснюваних у часі. Більшою мірою завдяки наявності коштів організація може стабільно розвиватися на сучасному ринку.

Для ефективного управління грошовими потоками керівництво підприємства має мати достовірні відомості про величину та структуру грошової маси, а також про причини її зміни.

У сучасній ринковій економіці неухильно зростає роль інформації, яка потрібна для забезпечення ефективного функціонування організацій. При цьому важливе значення має повнота та об'єктивність інформації. Від її якості залежать управлінські рішення, які дають змогу оптимізувати інвестиційну політику, ретельніше обирати ділових партнерів, прогнозувати фінансові результати господарської діяльності. Основним джерелом

інформації щодо аналізу руху коштів і платоспроможності є фінансова звітність. Отримання об'єктивних показників, що найбільш повно відображають фінансове становище, є головною метою проведення аналізу руху грошових коштів та платоспроможності підприємства.

Крім того, найважливішою метою аналізу руху коштів підприємства є підвищення платоспроможності, визначення внутрішньогосподарських резервів зміцнення фінансового стану та платіжної дисципліни. Досягнення зазначеної мети у процесі аналізу руху коштів пов'язане із вирішенням наступних основних завдань:

- 1) вивчення стану, складу та структури активів, їх динаміки та руху;
- 2) аналіз складу, структури та динаміки джерел власного та позикового капіталу;
- 3) аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства;
- 4) оцінка та аналіз абсолютних та відносних показників фінансової стійкості підприємства, вивчення причин зміни її рівня;
- 5) розробка та вжиття заходів, що сприяють ефективному використанню фінансових ресурсів.

В умовах нестабільної ситуації, що швидко змінюється, необхідно враховувати всі можливі наслідки зміни кон'юнктури ринку, в тому числі і дій конкурентів. У сучасних реаліях суб'єкт господарювання повинен забезпечувати акумулювання певної суми коштів, необхідної для розширеного відтворення. Досягнення цієї мети можливе у разі випуску конкурентоспроможної продукції та успішної її реалізації на ринку. Очевидно, що реалізація продукції є головним та практично єдиним реальним джерелом грошових коштів, отриманих у процесі фінансово-господарської діяльності. У разі збільшення суми чистий прибуток зростає величина ліквідних активів як сума грошових коштів та дебіторської заборгованості.

Таким чином, кваліфікований підхід до оцінки доходів та витрат дозволяє збільшити доходи організації та знизити її витрати, що надалі

приведе до можливості приросту капіталу, залучення нових інвесторів, ефективного та успішного функціонування.

З метою забезпечення фінансової стабільності керівництву підприємства слід систематично проводити аналіз фінансово-господарської діяльності та бути готовим до прийняття управлінських рішень, адекватних умовам функціонування. Такий аналіз дає відомості про зміну складу майна підприємства та джерела його формування, розрахунки з дебіторами та кредиторами, а також про прибутки та збитки.

Ефективність фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств, що є сполучною ланкою між бухгалтерським обліком та прийняттям управлінських рішень, залежить від якості та достовірності інформаційного забезпечення. Аналіз руху коштів і платоспроможності передбачає систематичний процес оцінки фінансового стану підприємства, що виконується за даними відкритих джерел інформації та передбачає розробку, обґрунтування та прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності його фінансової діяльності. Якість управлінських рішень, що приймаються підприємством, багато в чому залежить від того, наскільки доцільними вони є і на основі якої інформації були прийняті.

Основним джерелом інформації про фінансовий стан економічного суб'єкта є бухгалтерська звітність (рис. 2.1). Основною метою інформування зовнішніх користувачів про фінансове становище підприємства є отримання додаткових фінансових ресурсів. Недоліки інформації у бухгалтерської (фінансової) звітності можуть призвести до виникнення певних проблем щодо розвитку діяльності, тобто у прогнозуванні припливу додаткових фінансових коштів на розширення діяльності підприємства. Відповідно від достовірності фінансової звітності залежить перспектива розвитку підприємства.

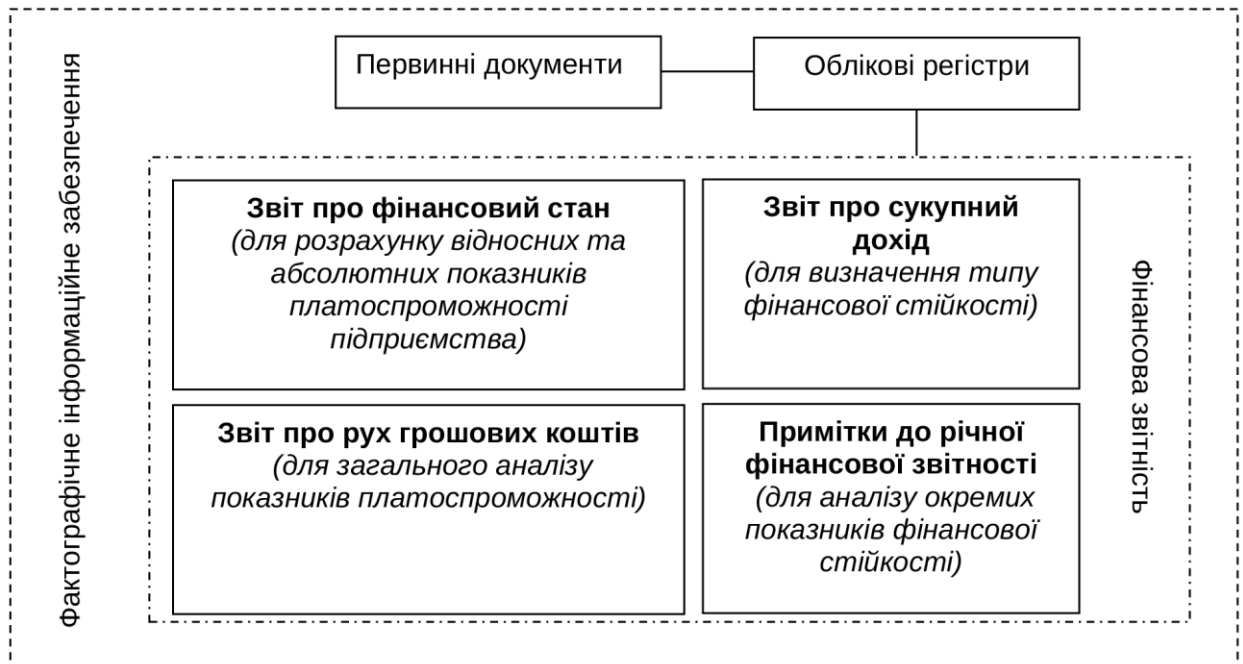

Рис. 2.1. Інформаційне забезпечення аналізу платоспроможності підприємства [41]

Як найважливіший інструмент управління платоспроможністю виступає аналіз грошових потоків, який здійснюється на основі аналізу форми бухгалтерської звітності «Звіт про рух грошових коштів». По суті, звіт про рух грошових коштів – це інформаційна база аналізу руху коштів організації.

Показники платоспроможності є зовнішнім проявом фінансового стану підприємства, а фінансова стійкість відбиває внутрішні аспекти фінансового стану ті характеризує ступінь збалансованості грошових і товарних потоків, доходів та витрат, джерел поповнення капіталу. Показники платоспроможності та ліквідності є ключовими в оцінці фінансового стану підприємства. Дані показники є тотожними але характеризують абсолютно різні процеси.

Характеристика форм фінансової звітності з погляду можливості щодо надання інформації для оцінки ліквідності й платоспроможності підприємства, нами наведена у таблиці 2.1.

Під платоспроможністю прийнято розуміти здатність суб'єкта господарювання у встановлений термін виконувати зобов'язання перед кредиторами поточними надходженнями коштів. Дані про платоспроможність підприємства цікавлять як внутрішніх, і зовнішніх користувачів.

Таблиця 2.1

Можливості різних форм фінансової звітності для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства [41]

Форма звітності	Основний зміст	Основні інформативні параметри	Основні показники
Баланс	Звіт про фінансовий стан відображає активи, зобов'язання та капітал підприємства на певну дату	Розмір і склад оборотних активів за основними елементами. Розмір і склад поточних зобов'язань за основними елементами.	Власні оборотні кошти, коефіцієнти ліквідності, коефіцієнти забезпеченості оборотних активів, коефіцієнти маневреності.
Звіт про фінансові результати	Звіт відображає доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за певний період часу	Чиста виручка від реалізації, собівартість реалізованих товарів, валовий прибуток, фінансові результати від операційної, звичайної діяльності, чистий прибуток, операційні і фінансові витрати	Чистий дохід, коефіцієнти покриття, показники рентабельності; показники швидкості обороту різних груп активів.
Звіт про рух грошових коштів	Звіт відображає надходження і витрачання коштів у звітному періоді за видами діяльності	Чисті грошові потоки від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, надзвичайних подій за період, залишки грошових засобів на початок і кінець періоду	Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності грошових потоків, показники структури грошових потоків, коефіцієнти ефективності грошових потоків.

Поняття ліквідності характеризує наявність в підприємства оборотних засобів для погашення його короткострокових зобов'язань. Ліквідними вважаються готівка, кошти на рахунках у банку, а також оборотні активи, що легко реалізуються.

Фінансова стійкість підприємства відбиває збалансованість фінансових потоків і наявність коштів, які дозволяють підприємству як обслуговувати взяті на себе раніше боргові зобов'язання, так й здійснювати свою основну діяльність (виробляти продукцію, надавати послуги, виконувати роботи). При аналізі фінансової стійкості важливе значення має оцінка забезпеченості підприємства власними оборотними коштами. Якщо це забезпечується, то можна говорити про абсолютну фінансову незалежність.

Під час проведення зовнішнього аналізу платоспроможності найчастіше розраховують показники ліквідності, оцінка динаміки яких досить об'єктивно відбиває платоспроможність організації.

Для того, щоб аналіз руху коштів та платоспроможності підприємства був достовірним та ефективним, необхідно використання сучасних інструментів у питаннях збору інформації та її оцінки. Очевидно, що інтерпретація отриманих результатів є головним фактором, що визначає вектор розвитку аналітичних досліджень та зумовлює ефективність прийняття управлінських рішень.

2.2. Аналіз платоспроможності як фактору фінансової стійкості підприємства

Платоспроможність та фінансова стійкість є найважливішими показниками, що відображають ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. Актуальність дослідження полягає в тому, що регулярний моніторинг платоспроможності та фінансової стійкості сприяє зміцненню фінансового стану підприємства, зростанню прибутковості його діяльності.

Платоспроможність є однією із ключових ознак стійкого фінансового стану підприємства. Для аналізу платоспроможності ПАТ «ОМЗ» скористаємося показниками, представленими у річній бухгалтерській (фінансовій) звітності компанії.

На початковому етапі проведено аналіз ліквідності балансу у вигляді угруповання активів балансу за рівнем ліквідності у період 2020-2022 рр. Результати аналізу наочно відображені на рис. 2.2 та 2.3.

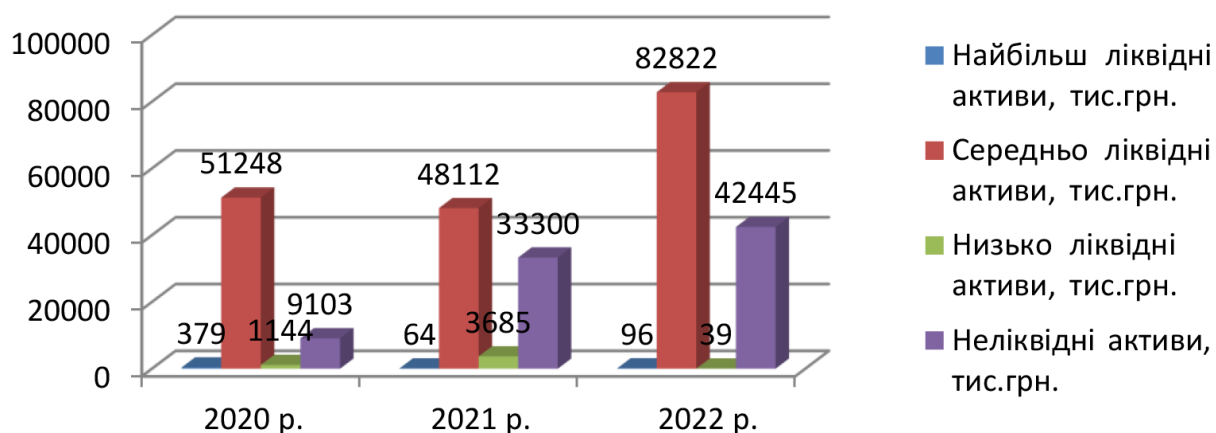

Рис. 2.2. Динаміка активів балансу ПАТ «ОМЗ» за рівнем ліквідності у 2020-2022 рр.

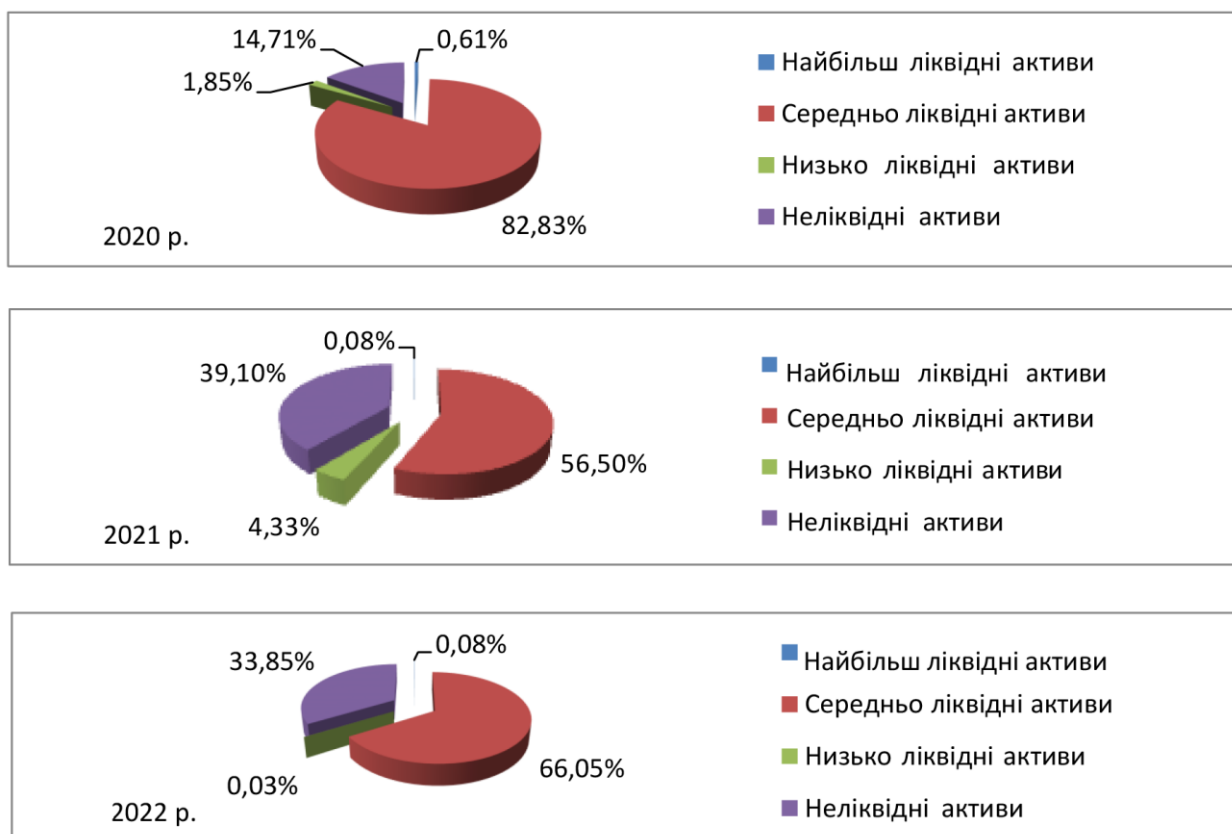

Рис. 2.3. Структура активів балансу ПАТ «ОМЗ» за рівнем ліквідності у 2020-2022 рр.

Аналіз отриманих результатів дозволяє зробити наступні висновки:

- протягом 2020-2022 рр. середньо ліквідні активи (дебіторська заборгованість) становлять більшу частину всіх активів підприємства;

- величина середньо ліквідних активів знижується на 6,1% у 2021 р. та збільшується на 72,1% у 2022 р. порівняно із 2021 р.; за весь досліджуваний період величина середньо ліквідних активів збільшується на 61,6%;

- величина неліквідних активів (необоротних активів) збільшується швидкими темпами протягом усього періоду 2020-2022 рр. (466,3%), що зумовлено зростанням основних засобів компанії у 2021 та 2022 р.;

- величина найбільш ліквідних активів (грошових коштів) за період 2020-2022 рр. знижується на 74,7%, що є негативною тенденцією;

- величина низько ліквідних активів (запаси та інші оборотні активи) має аналогічну тенденцію: знижується за досліджуваний період на 96,6%;

- загальна валюта балансу за період 2020-2022 рр. зростає;

- у структурі активів балансу середньо ліквідні активи протягом усього періоду займають найбільшу питому вагу; при цьому частка найбільш ліквідних активів у загальній сумі активів балансу знижується з 82,8% у 2020 р. до 66,05% у 2022 р.;

- питома вага неліквідних активів збільшується з 14,7% у 2020 р. до 33,8% у 2022%;

- найменша питома вага у 2020-2022 рр. у загальній величині активів належить найбільш ліквідним та низько ліквідним активам підприємства; у 2022 р. їхня частка у загальних активах стає рівною відповідно 0,08% і 0,03%.

Далі проаналізовано динаміку та структуру пасивів балансу підприємства за терміновістю їх погашення (рис. 2.4 та 2.5).

Згідно даних рис. 2.4 величина найбільш термінових зобов'язань (короткострокової кредиторської заборгованості) займають найбільшу частину всіх зобов'язань підприємства, і зростає протягом 2020-2022 рр. з 52815 тис. грн. до 85544 тис. грн. (на 62,0%). Динаміка короткострокових пасивів (короткострокових позикових коштів) має зворотну тенденцію:

зниження з 3635 тис. грн. у 2020 р. до 54 тис. грн. у 2022 р. (на 98,5%). Довгострокові пасиви (довгострокові зобов'язання) компанії значно збільшуються протягом аналізованого періоду: у 2020 році 18 тис. грн., в 2022 р. – 25 010 тис. грн., так як підприємство взяло позику на довготерміновий період.

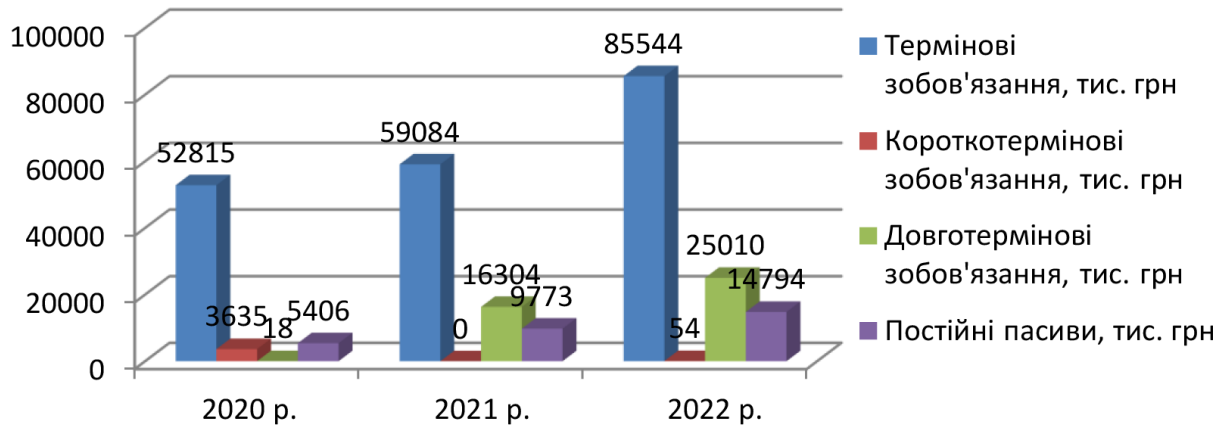

Рис. 2.4. Динаміка пасивів балансу ПАТ «ОМЗ» за терміновістю їх погашення у 2020-2022 рр.

Постійні пасиви (власний капітал) компанії також зросли за період 2020-2022 рр. на 273,7% (з 5406 тис. грн. до 14794 тис. грн.).

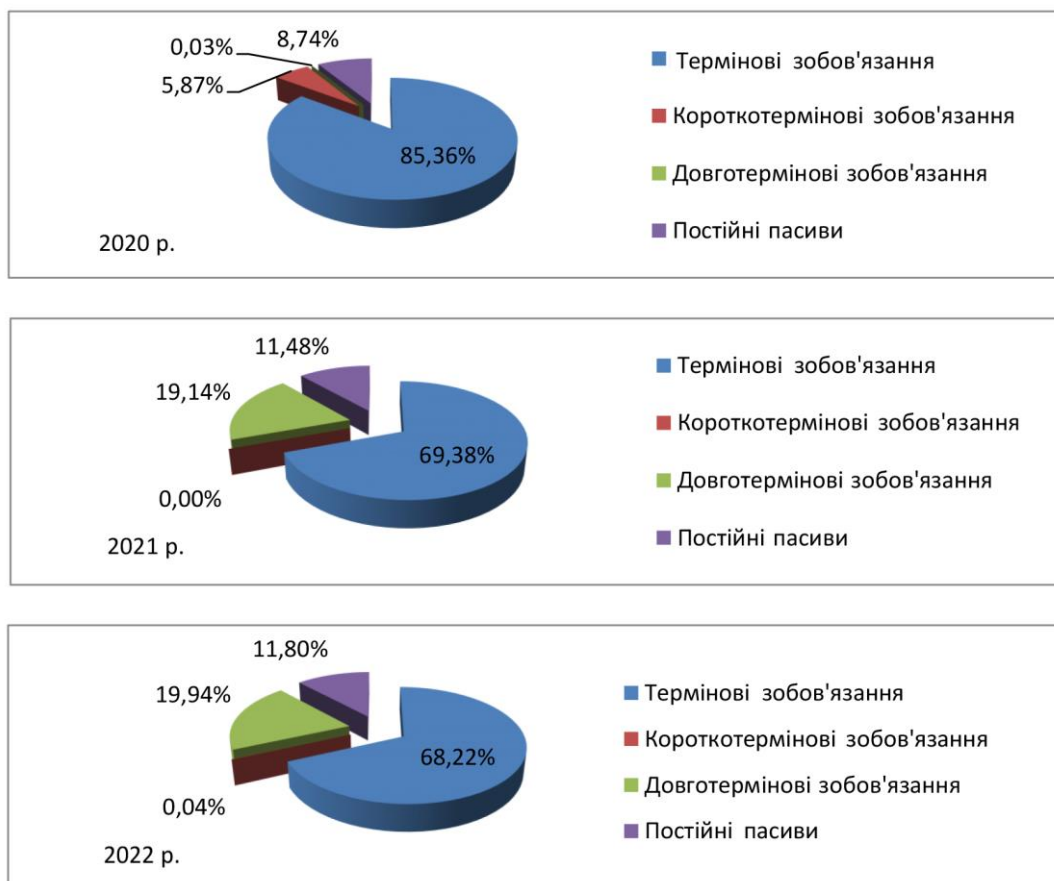

Рис. 2.5. Структура пасивів балансу ПАТ «ОМЗ» за терміновістю їх погашення у 2020-2022 рр.

Згідно рис. 2.5, у структурі активів балансу найбільш термінові зобов'язання протягом усього періоду займають найбільшу питому вагу; при цьому частка найбільш термінових зобов'язань у загальній сумі пасивів балансу знижується з 85,4% у 2020 р. до 68,2% у 2022 р. Частка довгострокових пасивів у їхній загальній сумі значно збільшується: з 0,03% у 2020 р. до 19,9% у 2022 р. Питома вага постійних пасивів збільшується з 8,7% у 2020 р. до 11,8% у 2022%. Короткострокові пасиви мають зворотну динаміку: їхня частка зменшується з 5,9% у 2020 р. до 0,04% у 2022 р. Таким чином, у структурі пасивів балансу до 2022 р. підвищується питома вага довгострокових та постійних пасивів, значно знижується частка короткострокових пасивів та найбільш термінових зобов'язань.

Далі проведемо аналіз ліквідності та платоспроможності (рис. 2.6 і 2.7).

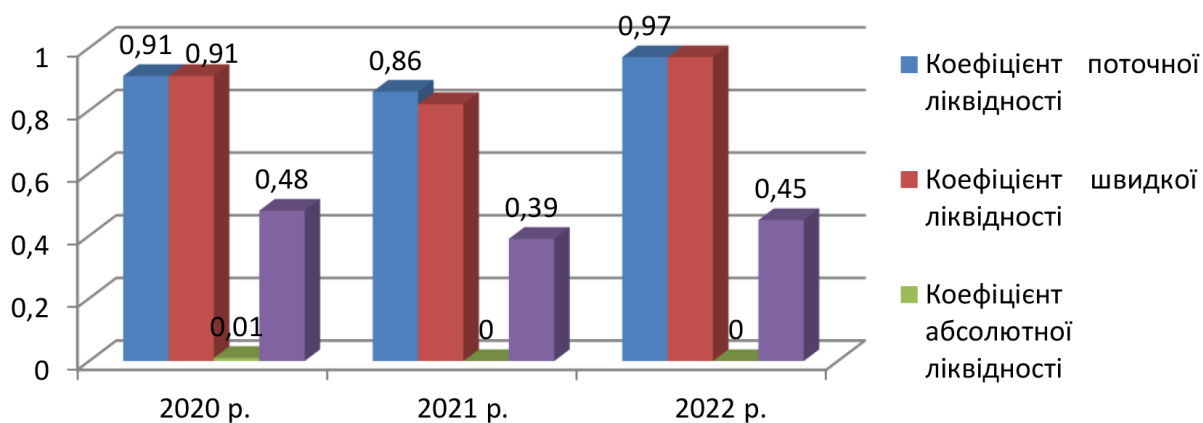

Рис. 2.6. Динаміка показників ліквідності ПАТ «ОМЗ» у 2020-2022 рр.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує чи достатньо у підприємства коштів, які можуть бути використані ним для погашення своїх короткострокових зобов'язань протягом року. Цей коефіцієнт у 2020 році дорівнював 0,91, потім піднявся до 0,97 у 2022 році. Значення нижче одиниці свідчить про високий фінансовий ризик, тобто підприємство неспроможне стабільно оплачувати поточні рахунки.

Коефіцієнт швидкої ліквідності («критичної оцінки»), показує рівень покриття короткострокової заборгованості підприємства ліквідними засобами. Значення показника відповідає нормативному, а саме у 2020 р. – 0,91, у 2021 р. – 0,82, у 2022 р. – 0,97.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує частку кредиторської заборгованості, яку компанія здатна погасити негайно. Значення показника протягом усього періоду, що аналізується, нижче 0,2.

Загальний показник ліквідності балансу у 2020 р. становив 0,48, у 2021р. – 0,39, а у 2022 р. – 0,45. Значення показника нижче одиниці, це свідчить про високий рівень фінансовому ризику, тобто підприємство неспроможне стабільно оплачувати поточні рахунки.

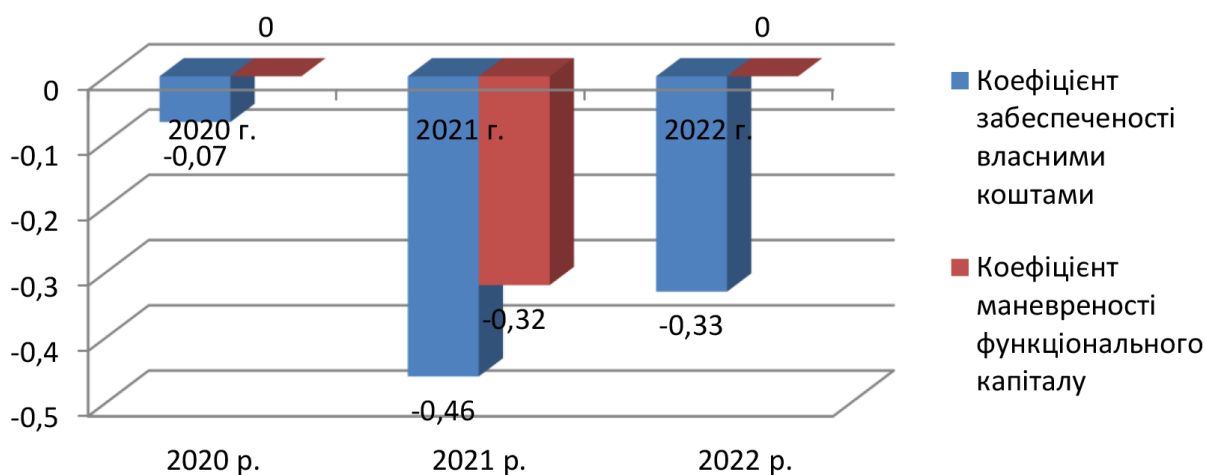

Рис. 2.7. Динаміка показників платоспроможності ПАТ «ОМЗ» у 2020-2022 рр.

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами має негативне значення, отже, компанія має недостатньо власних оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, що загрожує ризиком неплатоспроможності підприємства.

Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу характеризує частку функціонуючого капіталу підприємства у запасах. Показник у динаміці знижується, це позитивний чинник. Але в 2021 році показник негативний, що може призвести до ризику неплатоспроможності, нестачі оборотних коштів.

На рис. 2.8 та 2.9 представлені результати аналізу показників фінансової стійкості підприємства.

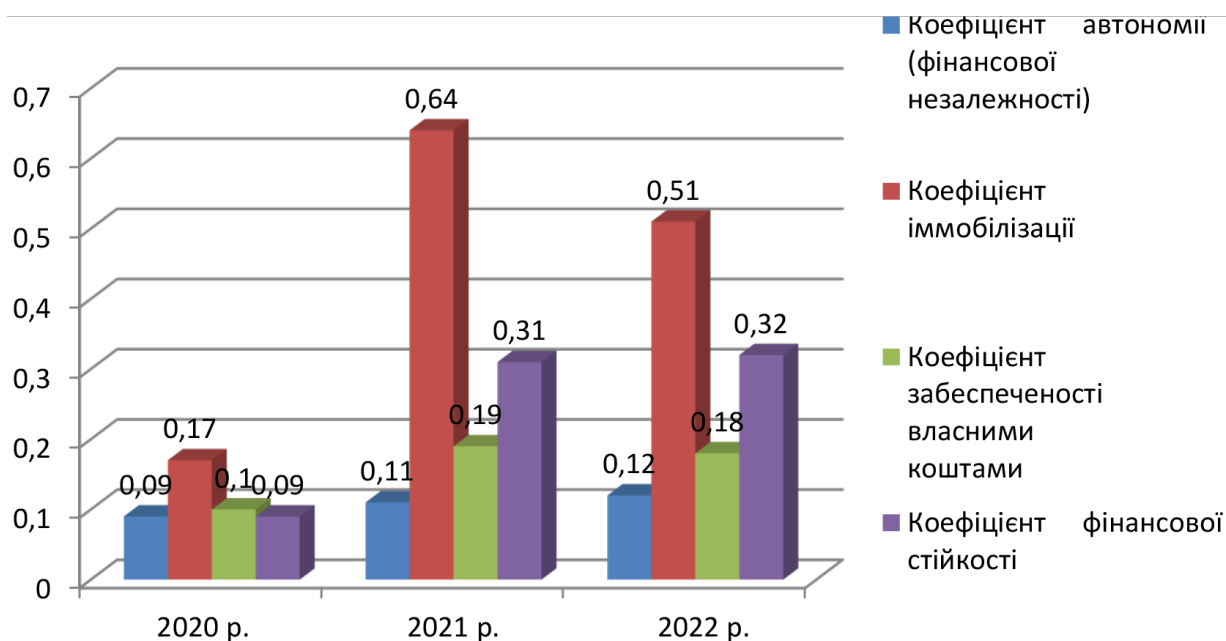

Рис. 2.8. Динаміка показників фінансової стійкості ПАТ «ОМЗ» у 2020-2022 рр.

Коефіцієнт автономії показує частку активів організації, які покриваються за рахунок власного капіталу. Показник автономії трохи збільшився з 0,09 до 0,12, але при цьому все ще нижче оптимального значення. Він є на недостатньому рівні і свідчить про переважання позикового капіталу над власним капіталом підприємства.

Коефіцієнт іммобілізації у поступовій динаміці зростає. У 2020 році показник дорівнював 0,17, а в 2022 році – 0,51. Збільшення показника свідчить про зменшення частки ліквідних активів у майні підприємства та збільшення ризику нездатності відповідати за поточними зобов'язаннями.

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами характеризує, яка частка оборотних активів підприємства фінансується з допомогою власних коштів. Показник знаходиться в межах оптимального значення, а саме у 2020 році – 0,1, у 2021 році – 0,19, а у 2022 році – 0,18.

Коефіцієнт фінансової стійкості в 2020 році дорівнював 0,09, а в 2022 році – 0,32. Це означає, що тільки одна третина всіх активів сформована за рахунок власного капіталу компанії та довгострокових позикових коштів.

Більшість активів сформована з допомогою короткострокових позикових коштів. Це свідчить про низьку фінансову стійкість, але слід зазначити, що показник у динаміці зростає.

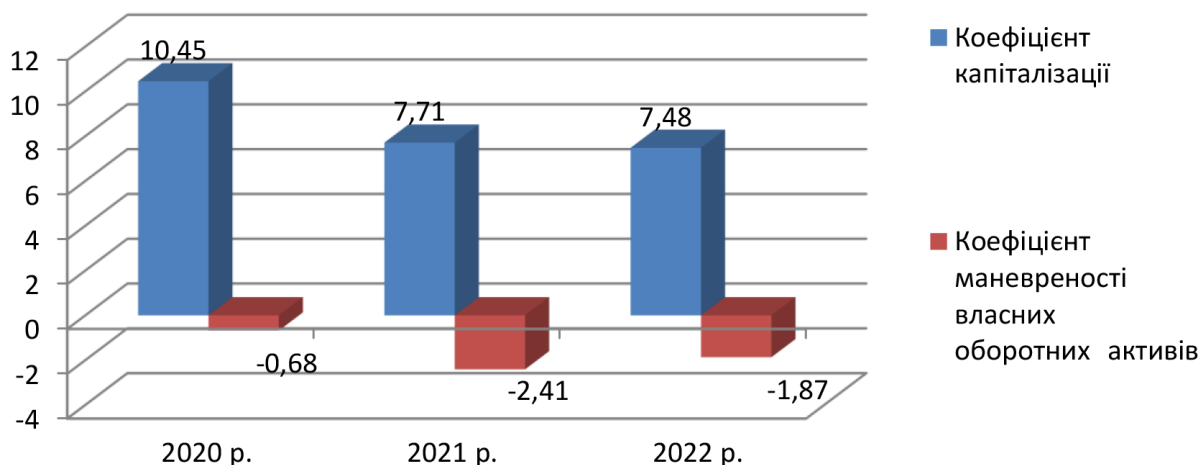

Рис. 2.9. Динаміка коефіцієнтів капіталізації та маневреності власних оборотних коштів ПАТ «ОМЗ» у 2020-2022 рр.

Коефіцієнт капіталізації ПАТ «ОМЗ» у 2020 році становив 10,45, тобто позиковий капітал удесятеро більше власного. У 2022 році показник знизився до 7,48. У компанії збільшується підприємницький ризик, оскільки основна частка його пасивів припадає на позикові кошти. Коефіцієнт маневреності негативний: власні кошти підприємства вкладено в оборотні кошти, а з допомогою позикових коштів утворено оборотний капітал, що зумовлює зниження фінансової стійкості досліджуваного підприємства.

Для підвищення фінансової стійкості підприємству слід розробити ефективну кредитну політику щодо роботи з дебіторами:

- своєчасно пред'являти претензії до покупців про оплату продукції (прописати у договорах точніший термін оплати, штрафи та пені за кожний день прострочення);

- встановити допустимий ліміт рівня дебіторської заборгованості (конкретну суму чи відсоток виручки);

– проводити регулярний моніторинг стану дебіторської заборгованості (термін оплати, своєчасне стягнення простроченої дебіторської заборгованості, контроль безнадійних боргів).

2.3. Прогнозування можливості банкрутства підприємства на основі оцінки його поточної платоспроможності

Існує безліч методик проведення діагностики банкрутства, що відрізняються об'єктами спостереження, етапами проведення аналізу, масштабами дослідження, а також набором показників, за допомогою яких проводиться аналіз. Щоб визначити, ознаки неплатоспроможності, характеризують фінансовий стан підприємства та розраховують такі показники:

- 1) коефіцієнт поточної платоспроможності;
- 2) коефіцієнт забезпечення власними коштами;
- 3) коефіцієнт покриття.

У табл. 2.2 наведено критерії віднесення до того чи іншого ступеня неплатоспроможності на прикладі підприємства ПАТ «ОМЗ».

Таблиця 2.2

Критерії ідентифікації ступеня неплатоспроможності ПАТ «ОМЗ»

Показник	Степінь неплатоспроможності		
	поточна	критична	надкритична
Поточна неплатоспроможність	< 0	< 0	< 0
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	> 0,1	< 0,1	< 0,1
Коефіцієнт покриття	> 1,5	< 1,5	< 1,0
Чистий прибуток	> 0	> 0	< 0

1) Показник поточної платоспроможності (Пп) розраховується за такою формулою:

$$\text{Пп} = \text{ФІд} + \text{ФІп} + \text{ГК} - \text{ПЗ} \quad (2.1)$$

де, ФІд – довгострокові фінансові інвестиції, ФІп – поточні фінансові інвестиції, ГК – гроші та їх еквіваленти, ПЗ – поточні зобов'язання.

$$\text{Пп}_{2021} = 6411 + 5731 + 194 - 426736 = -414400 \text{ тис. грн}$$

$$\text{Пп}_{2022} = 6411 + 19584 - 434940 = -408945 \text{ тис. грн}$$

2) Коефіцієнт забезпечення (Кзб) власними коштами характеризує наявність власних оборотних коштів підприємства, необхідних для його фінансової стійкості та визначається за формулою:

$$K_{зб} = \frac{ВК-НА}{ОА} \quad (2.2)$$

де ВК – власний капітал, НА – вартість необоротних активів, ОА – вартість оборотних активів.

$$K_{зб2021} = \frac{240320 - 202005}{463164} = 0,08$$

$$K_{зб2022} = \frac{267678 - 209506}{492172} = 0,12$$

3) Коефіцієнт покриття (Кп) характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення своїх боргів та визначається за формулою:

$$K_{п} = \frac{ОА}{ПЗ} \quad (2.3)$$

$$K_{п2021} = \frac{463164}{426736} = 1,09$$

$$K_{п2022} = \frac{492172}{434930} = 1,13$$

Результати розрахунків представлені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Визначення ступеня неплатоспроможності ПАТ «ОМЗ»

Показник	Нормативне значення	2021	2022	Зміна
Поточна неплатоспроможність	> 0	-414400	-408945	5055
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	0,1	0,08	0,12	0,04
Коефіцієнт покриття	1,5	1,09	1,13	0,04
Чистий прибуток	> 0	13129	27358	14229

Як очевидно з табл. 2.3 у ПАТ «ОМЗ» у 2021-2022 рр. є ознаки критичної неплатоспроможності, оскільки величина показника поточної платоспроможності – негативна, а значення коефіцієнтів забезпечення та покриття нижчі за їх нормативні межі.

Таким чином, на основі проведених розрахунків можна зробити висновок, що ПАТ «ОМЗ» має високий ступінь ймовірності банкрутства у разі збереження тенденцій розвитку фінансово-економічного стану підприємства, що склався.

Отже, фінансовий стан підприємства треба систематично та всебічно оцінювати з використанням різних методів аналізу. Неefективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства, і як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції, до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства.

Ефективність використання ресурсів та підвищення рівня фінансової стійкості підприємства у сучасних економічних умовах значною мірою залежить від наявності, використання та вдосконалення економічного потенціалу підприємства. Однією з особливостей нестійкого функціонування сучасних підприємств є кількісна, якісна та структурна недосконалість економічного потенціалу суб'єктів господарювання, обумовлена великими втратами ресурсів у здійсненні реформ та складним фінансовим становищем підприємств.

Використання та вдосконалення економічного потенціалу до необхідного рівня має надавати можливість підприємству для ефективного застосування своїх ресурсів, а значить сприяти поглинанню зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів, що буде свідчити про стійкість його функціонування.

Отже, підприємству слід запровадити такі заходи підвищення платоспроможності:

- просування послуг на нових ринках збуту, пошук нових клієнтів з допомогою реклами, надання спеціальних пропозицій клієнтам;
- скорочення управлінських витрат, оптимізація роботи персоналу, покращення організаційної структури (можливе звільнення деяких співробітників);
- скорочення запасів шляхом продажу іншим компаніям для отримання коштів на покриття кредиторської заборгованості;
- скорочення дебіторську заборгованість, проведення роботи з неплатниками;
- скорочення кредиторської заборгованість з допомогою коштів, отриманих від продажу надлишків запасів, а також від дебіторів;
- збільшення власного капіталу підприємства шляхом збільшення обсягу продажів.

Висновки до розділу 2

Однією з необхідних умов нормальної фінансової діяльності підприємства є забезпечення його достатньої платоспроможності протягом звітного і прогнозованого періодів. Платоспроможність виступає одним із найважливіших показників фінансово-господарської діяльності організації. Чим вища платоспроможність, тим суб'єкт господарювання більш незалежний від несподіваної зміни ринкової кон'єктури і, отже, тим менша ймовірність невиконання його зобов'язань перед контрагентами.

Для проведення системного аналізу діяльності суб'єкта господарювання необхідна оперативно збирати та обробляти досить великі масиви фінансових даних, які акумулює його система бухгалтерського обліку. Інформаційною базою для аналізу платоспроможності підприємства та прийняття подальших управлінських рішень є дані його фінансової звітності.

Аналіз платоспроможності ми зробили на основі даних ПАТ «ОМЗ». У процесі дослідження було виявлено неоптимальну структуру активів підприємства щодо забезпечення його ліквідності, перевищення позикових коштів над власними зумовлює зниження фінансової стійкості підприємства, є ознаки критичної неплатоспроможності. ПАТ «ОМЗ» має високий ступінь ймовірності банкрутства у разі збереження тенденцій розвитку фінансово-економічного стану підприємства, що склався.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНО-ТАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Актуальні проблеми відновлення платоспроможності підприємства в рамках його фінансового оздоровлення

В результаті кризових явищ у економіці зростає кількість господарюючих суб'єктом, які не можуть відновити свою платоспроможність, внаслідок чого йдуть з ринку, припиняючи діяльність. Одна з основних причин того, що відбувається, полягає в нестабільності зовнішнього середовища діяльності підприємств. Вони не можуть вплинути на його поліпшення, але мають можливість підлаштуватися під зміни, що відбуваються, з найменшими втратами. Для цього необхідно чітко розуміти, які ресурси має підприємство – фінансові, людські, інноваційні та і т.д. Змінюючись, зовнішнє середовище фактично диктує нові умови діяльності для суб'єктів господарювання, що вимагає зміни їх планів і стратегічних позицій. При цьому величезну роль відіграє ефективність використання методів управління діяльністю підприємства.

У реальній економіці не буває ідеальних умов господарювання, змінна ринкова кон'юнктура або неефективне управління може призвести підприємство до банкрутства. Тому важливе місце в системі управління підприємством займає фінансове управління, яке має бути спрямоване на випередження, запобігання та вирішення кризових ситуацій в управлінні підприємством. У зв'язку з цим аналіз питань платоспроможності підприємства в рамках фінансового оздоровлення, як механізму запобігання кризовим ситуаціям є актуальною проблемою для сучасних підприємств.

Визначення рівня платоспроможності дає можливість скласти правильне уявлення про ситуацію, що склалася на підприємстві, виходячи з якої, слід вживати тих чи інших заходів для стабілізації та покращення його роботи.

Платоспроможне підприємство має величезну перевагу над іншими суб'єктами господарювання, які зазнають певних труднощів. Наявність платоспроможності дозволяє залучати кредити, інвестиції, вибирати постачальників та наймати кваліфікований персонал. Чим вище фінансова стабільність і ліквідність підприємства, тим із меншими втратами воно може здійснювати діяльність у разі зміни ринкових умов, внаслідок чого у такого підприємства є менший ризик стати банкрутом.

При ринковій системі господарювання в учасників ринку є можливості щодо вибору напрямів ведення своєї фінансової політики, джерел фінансування діяльності, а також можливих об'єктів інвестування вільних коштів. Однак при цьому у підприємств високий ризик отримання збитків діяльності внаслідок неправильного вибору того чи іншого напрямку ведення бізнесу.

З характерних рис української економіки реального періоду можна виділити недостатність оборотного капіталу, низьку платіжну дисципліну, високу вартість позик, недостатній рівень інвестиційної активності, що у сукупності призводить до неплатоспроможності великих і середніх підприємств, отримання негативних фінансових результатів, відсутності вільних коштів. Переважання ж неліквідних активів призводить до втрати їхньої фінансової стійкості.

Такі умови ведення бізнесу вимагають здійснення фінансового управління, що має комплексний характер, включає застосування фінансового аналізу результатів діяльності, використання різних сучасних методів фінансового менеджменту, що дозволить забезпечити необхідний рівень платоспроможності та фінансової стійкості, захистити підприємство від кризового фінансового стану.

Таким чином, для прийняття правильних тактичних та стратегічних управлінських рішень необхідна реальна оцінка фінансового стану підприємства. Визначення сутності платоспроможності та фінансової

стійкості, факторів та механізмів підвищення їхнього рівня в даний час становлять як теоретичний, так і практичний інтерес.

Крім того, аналіз платоспроможності є одним з основних елементів вивчення фінансового стану підприємства, що дозволяє провести оцінку ризику порушення розрахунків за зобов'язаннями підприємства.

Проблема підвищення рівня платоспроможності підприємств особливо актуальна в сучасних економічних умовах, які характеризуються серйозними кризовими явищами, тому необхідне вироблення оптимальних рішень у межах кожного підприємства.

Оцінка ефективності управління платоспроможністю підприємства може бути проведена з погляду відповідності фактичних показників їх нормативним значенням, що розглядаються як критерії ефективності.

При цьому основні узагальнюючі показники будуть наступні:

- ймовірність виникнення ризику втрати платоспроможності підприємства;
- динаміка фінансових результатів діяльності підприємства;
- наскільки співвідносяться ризик та можливий прибуток від діяльності підприємства;
- рівень загальної економічності, що визначається співвідношенням рівня цін ресурсів, що купуються з ринковою ціною реалізованих товарів або послуг.

Щоб оцінити, чи може виникнути ризик неплатоспроможності чи ні, необхідно розрахувати спеціальні коефіцієнти фінансової стійкості, фактичні показники яких зіставляються з нормативними значеннями.

Під платоспроможністю мається на увазі присутність в організації коштів та їх еквівалентів, у достатньому розмірі для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення.

Основними ознаками платоспроможності є: наявність у достатньому обсязі коштів на розрахунковому рахунку; відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Платоспроможність можна охарактеризувати показниками ліквідності. Ліквідність характеризує якісний стан організації, можливість перетворення майна на засіб розрахунків за зобов'язаннями. Водночас від ступеня ліквідності залежить платоспроможність.

Основною ознакою ліквідності є формальне перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над короткостроковими пасивами. Чим вище це перевищення, тим сприятливіше фінансове становище організації з позиції ліквідності. Якщо коефіцієнт ліквідності знижується, то підприємство знижує можливості погасити зобов'язання, у результаті потрібно знайти причини, які вплинули на погіршення ситуації та розробити напрями вдосконалення своєї діяльності.

Фінансове оздоровлення підприємства є процесом застосування форм, методів, принципів, процедур, спрямованих на соціально-економічне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, а також створення та розвиток умов для виходу з кризового стану. Основною причиною всіх фінансових проблем підприємства є неадекватне та непрофесійне управління.

Суб'єкту господарювання, у свою чергу, необхідно здійснювати постійну діагностику свого фінансового стану, проводити скорочення витрат, оптимізувати кадрову політику, прагнучи до зростання продуктивності праці. Кожне підприємство повинно мати стратегічне бачення своєї діяльності як на короткий, так і на тривалий період часу, що дозволить ефективно позиціонуватися на ринку.

Антикризове управління, спрямоване на фінансове оздоровлення підприємства, передбачає не тільки вирішення вже існуючих проблем, а й передбачення можливих кризових ситуацій на підставах аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства та зіставлення даних. Фінансове оздоровлення підприємства потребує розробки заходів, спрямованих на його ефективне виведення із кризового стану.

Бізнес-план, у цьому випадку, може виступати як спосіб стратегічного управління, інструмент для залучення фінансів, спосіб адекватної оцінки запланованих дій, що дозволяє виділити основні та додаткові цілі щодо виходу з кризової ситуації, виявити ризики розвитку підприємства, а також як інструмент контролю та управління.

У разі антикризового управління для підприємства розробляється окремий бізнес-план, що включає комплект цілей та загальний план стратегій щодо виходу з кризи. На відміну від стратегічного плану бізнес-план має точні опрацювання з чіткими тимчасовими кордонами.

Таким чином, для неплатоспроможних підприємств розробляються бізнес-плани фінансового оздоровлення. Вони мають особливу логіку та структуру. Розробка таких планів може бути корисною для всіх підприємств, що зазнають фінансових труднощів.

Бізнес-план фінансового оздоровлення призначається для реалізації таких цілей:

- виробити стратегію, яка дозволить підприємству продовжити свою діяльність;
- скласти план з проведення процедур, спрямованих на реорганізацію;
- організувати управління підприємством у кризових умовах;
- обґрунтувати необхідність та можливість отримання підприємством підтримки третіх осіб.

За допомогою планування здійснюється узагальнення аналізу можливостей для виходу з кризи та формується чітке уявлення про те, як вони використовуватимуться.

Слід зазначити, що планування заходів, вкладених у відновлення платоспроможності підприємства під час проведення його фінансового оздоровлення передбачає у результаті досягнення позитивних фінансових результатів. План відновлення платоспроможності підприємства є послідовність певних дій, наведених рис 3.1.

Рис. 3.1. Планування відновлення платоспроможності підприємства під час проведення його фінансового оздоровлення

Проведення комплексного аналізу діяльності компанії включає вивчення внутрішніх та зовнішніх умов, їх впливу та сили впливу, при цьому можуть використовуватись різні маркетингові інструменти, наприклад, PEST аналіз, SWOT аналіз, експертний аналіз та ін. Оцінка зовнішніх та внутрішніх умов дозволяє виявити причини неплатоспроможності, а також резерви та можливості її відновлення. Для чого проводиться аналіз наявних у компанії

ресурсів (матеріальних, фінансових, людських, науково-технологічних тощо), а також обмежень, наприклад, недостатнє фінансування, висока закредитованість, недостатність основних засобів та ін.

Аналіз фінансових коефіцієнтів платоспроможності підприємства найкраще проводити в динаміці, за певний період часу, щоб мати можливість провести порівняння про тенденції, що відбуваються. Крім того, корисно проводити порівняння з діяльністю інших підприємств, які успішно здійснюють подібну діяльність. Аналітичні матеріали дозволяють сформулювати висновки щодо рівня платоспроможності підприємства, наскільки вона відповідає потребам підприємства та встановленим нормам, а також виявити причини, що впливають на її зміну.

З проведеного аналізу, враховуючи отримані результати, розробляються заходи, реалізація яких дозволить відновити платоспроможність підприємства. Потім визначаються необхідні умови та порядок для їх втілення.

На наступному етапі розраховується ефективність розроблених заходів і прогнозуються їх можливі результати. Зазвичай складається песимістичний, оптимальний та оптимістичний план розвитку подій і потім оцінюється можливий термін відновлення платоспроможності та господарської діяльності компанії.

На заключному етапі необхідно провести обґрунтування можливості відновлення платоспроможності, яке затверджується керівництвом компанії.

Таким чином, платоспроможність підприємства є запорукою надійності та стабільності його роботи, що визначає термін життя підприємства або його підприємницької діяльності. Відновлення платоспроможності підприємства є необхідним для його фінансового оздоровлення. При проведенні фінансового оздоровлення підприємства необхідно проводити фінансове планування, що передбачає передусім аналіз його фінансового стану.

Слід зазначити, що немає єдиних стандартів планування при фінансовому оздоровленні, але є рекомендації, засновані на практичному

досвіді. Удосконалення платоспроможності підприємства нерозривно пов'язане із політикою управління поточними пасивами та оборотними активами. Така політика передбачає мінімізацію короткострокових зобов'язань та оптимізацію оборотних активів. Щоб оцінити платоспроможність, необхідно проаналізувати, які кошти і як можуть бути мобілізовані для майбутніх розрахунків. У загальному підсумку підприємство буде платоспроможне, коли його активи перевищуватимуть зовнішні зобов'язання.

3.2. Удосконалення механізму внутрішнього контролю з метою підтримання платоспроможності підприємства

В умовах сучасної ринкової економіки діяльність господарюючого суб'єкта пов'язана із різноманітними ризиками, одним із способів мінімізації яких виступає побудова ризик-орієнтованої системи внутрішнього контролю. Її сутність полягає в тому, що вона не тільки здійснює контроль за відповідністю фактів господарського життя вимогам законодавства, а й спрямована на зниження помилок та усунення наслідків. Зважаючи на те, що ринок характеризується високою конкуренцією то підприємству, щоб не тільки функціонувати, а й розвиватися, необхідно мати об'єктивну та точну оцінку свого фінансово-економічного стану. Одним із базових індикаторів якого є платоспроможність. Даний показник дозволяє досліджувати та оцінити можливість організації мобілізувати свої кошти для здійснення необхідних витрат, для погашення своїх зобов'язань у строк.

Аналіз платоспроможності необхідний як для самої компанії у зв'язку із плануванням її довгострокової, перспективної діяльності, а також й для інших учасників економічних відносин. Наприклад, інвесторів, кредиторів та позичальників, які перед тим як здійснювати спільну діяльність повинні переконатися у фінансовій стійкості підприємства. Тому система внутрішнього контролю має бути побудована таким чином, щоб надавати можливість керувати ризиком втрати платоспроможності.

У зв'язку з цим, з метою підтримки платоспроможності на підприємстві служба внутрішнього контролю повинна здійснювати такі напрямки діяльності:

- 1) моніторинг продажів у розрізі напрямків бізнесу та каналів продажів;
- 2) моніторинг дебіторської заборгованості;
- 3) моніторинг невідшкодовуваних втрат під час надходження, доставки, зберігання, переміщення та ревізії продукції;
- 4) моніторинг витрат за центрами відповідальності.

З вищевикладеного можна запропонувати алгоритм, що дозволяє оцінити надійність системи внутрішнього контролю підтримки рівня платоспроможності (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Алгоритм оцінки надійності системи внутрішнього контролю для підтримки платоспроможності підприємств

Показники	Варіанти відповідей	Оцінка
Чи проводиться щоденний контроль за рівнем товарного запасу	так	2
	другий період	1
	ні	0
Чи проводиться щотижневе складання фахівцем внутрішнього контролю звіту з продажу у відповідній деталізації	так	2
	другий період	1
	ні	0
Чи проводиться щотижневий моніторинг нетоварної дебіторської заборгованості	так	2
	другий період	1
	ні	0
Чи проводиться щотижневий моніторинг товарної дебіторської заборгованості	так	2
	другий період	1
	ні	0
Чи проводиться контроль зі списання у розрізі напрямків бізнесу для центрів відповідальності, відповідальних за логістику	так	2
	ні	0
	носить лише формальний характер	-1
Чи здійснюється моніторинг витрат за центрами відповідальності	так	1
	ні	0
Періодичність моніторингу виплат	щоденно	2
	щотижнево	1
	раз в місяць	0
Періодичність складання бюджету доходів-видатків	щотижнево	2

та план-фактного аналізу відхилень	раз в місяць	1
	раз в квартал	0
Чи проводиться перевірка фінансового стану контрагента	так	1
	ні	0
Рівень організації складання та виконання графіків документообігу	високий	2
	середній	1
	відсутній	0
Рівень автоматизації фінансового обліку	високий	2
	середній	1
	відсутній	0
Наявність налаштування програмного забезпечення під особливості обліку підприємства	повністю враховує	2
	частково	1
	не враховує	0

Якщо за підсумками запропонованої методики бал, присвоєний підприємству, перебуває у межах наступного інтервалу:

а) [22 – 12], то система внутрішнього контролю характеризується високим рівнем надійності;

б) [11– 3], то система контролю характеризується середнім ступенем надійності;

в) [2 – -1], то система контролю характеризується низьким ступенем надійності.

Цей алгоритм може бути використаний на конкретному підприємстві.

Так, оцінка надійності системи внутрішнього контролю підприємства ПАТ «ОМЗ», основним видом діяльності якого є оптова торгівля автомобільними деталями, вузлами та приладдям, показала, що підсумований бал надійності системи контролю має значення 15 і показує, що система внутрішнього контролю характеризується високим ступенем надійності, але знаходиться майже на нижньому її кордоні. Підприємству необхідно звернути увагу на контроль за рівнем товарних запасів, грошових потоків та план-фактний аналіз відхилень цілей від показників діяльності підприємства, що можливо при підвищенні рівня автоматизації фінансового обліку та швидкості документообігу.

Ефективність системи управління платоспроможності підприємства напряду залежить від ефективності системи внутрішнього контролю. Завдання цієї функціональної одиниці системи управління платоспроможністю ПАТ «ОМЗ» мають полягати в такому:

- 1) своєчасне виявлення ознак неплатоспроможності та причин їх появи;
- 2) контроль за розмірами залишків грошових коштів на розрахункових рахунках в банках;
- 3) порівняння термінів погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- 4) контроль за своєчасністю та повнотою погашення заборгованостей перед кредиторами;
- 5) контроль за своєчасністю та повнотою погашення заборгованостей позичальниками;
- 6) періодична робота щодо розрахунку коефіцієнтів ліквідності;
- 7) визначення показників, які впливають на стан платоспроможності (тривалість фінансового циклу, коефіцієнт забезпечення власними коштами, індекс ліквідності оборотних активів та ін.);
- 8) розрахунок показників динамічної рівня платоспроможності (коефіцієнт синхронності грошових потоків, сальдо грошового потоку, коефіцієнт достатності коштів та ін.);
- 9) виявлення відхилень сукупності розрахованих показників від планових та нормативних значень, а також причин їх виникнення;
- 10) виявлення резервів підвищення рівня платоспроможності.

Отже, внутрішній контроль є важливою функцією системи управління платоспроможністю суб'єкта господарювання, суть якого зводиться до моніторингу фінансової діяльності з метою виявлення відхилень від нормального стану платоспроможності підприємства та своєчасного внесення корективів для його забезпечення.

Завдання функції внутрішнього контролю у ПАТ «ОМЗ» можна звести до двох основних груп: моніторинг платежів (1-5 завдання, що наведені

вище) і аналіз фінансових показників діяльності (6-10 завдання, що наведені вище). Перша група покликана забезпечувати дотримання платіжної дисципліни на підприємстві та найефективніше використання наявних грошових коштів. Друга група має контролювати наявність у підприємства цих грошових коштів в достатньому розмірі.

Безпосереднього впливу на забезпечення високого рівня ліквідності балансу підприємства функція внутрішнього контролю не має, але на підставі розрахованих аналітичних показників фінансовий аналітик (ревізор) може розробити рекомендації щодо його оптимізації. Тоді, результати, що будуть отримані при виконанні завдань 1-5, можна використати для внесення змін для оптимізації системи здійснення платежів, а також кількість та структуру контрагентів підприємства. Дані, що будуть отримані за результатами виконання завдань 6-10, можна використати з метою розробки або коригування фінансових планів діяльності підприємства, прийняття рішень щодо управління структурою його капіталу тощо.

Висновки до розділу 3

Платоспроможність характеризує здатність підприємства вчасно та в належному обсязі виконувати свої зобов'язання. З метою запобігання кризової ситуації у їхній діяльності підприємства повинні мати ефективний інструментарій оцінки та управління рівнем платоспроможності. Для прогнозування загрози потенційного банкрутства суб'єкти господарювання можуть використати як вітчизняні, так і зарубіжні моделі, що дасть змогу краще оцінити їх фінансовий стан. На сучасному етапі економічних відносин більшість підприємств нашої країни знаходяться або на межі кризи, або в кризовій ситуації. Тому їм треба розробити систему заходів із завчасного виявлення ознак загрози банкрутства, дослідити негативні кризові явища та застосовувати заходи із антикризового управління для недопущення або подолання ознак фінансової кризи.

В умовах сучасної ринкової економіки одним із способів мінімізації різноманітних ризиків у діяльності господарюючого суб'єкта є побудова ризик-орієнтованої системи внутрішнього контролю. Її сутність полягає в тому, що вона не тільки здійснює контроль за відповідністю фактів господарського життя вимогам законодавства, а й спрямована на зниження помилок та усунення наслідків у веденні господарської діяльності з метою забезпечення належного рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблематики забезпечення платоспроможності суб'єктів господарювання у сучасних економічних умовах дало можливість зробити такі висновки:

1. Платоспроможність підприємства є його здатністю в повному обсязі та у визначений час розрахуватися за своїми фінансовими зобов'язаннями наявними грошовими ресурсами та іншими активами, і, при цьому мати спроможність здійснювати свою фінансово-господарську діяльність без перебоїв. Платоспроможність підприємства являє собою важливу характеристику фінансової безпеки підприємства, яка пов'язана із фінансовими інтересами різних стейкхолдерів, а також безперербійним веденням операційної діяльності. Втрата платоспроможності загрожує позитивній динаміці ринкової вартості підприємства.

2. Побудова системи управління платоспроможністю підприємства є важливим завданням менеджменту для формування передумов стабільного його розвитку на довгострокову перспективу. Сам процес управління платоспроможністю має бути чітко структурованою діяльністю, охоплювати стратегічний, поточний та оперативний рівні. Його можна поділити на дев'ять послідовних етапів, починаючи з оцінки стратегічної фінансової позиції підприємства у платоспроможності і завершуючи моніторингом та контролем.

До цілей управління платоспроможністю підприємства слід віднести:

- забезпечення оптимального співвідношення власних та позикових джерел формування капіталу;
- забезпечення повного та своєчасного виконання фінансових зобов'язань;
- мінімізацію витрат на обслуговування фінансових зобов'язань;
- розподіл боргових зобов'язань у часі;

- забезпечення ліквідності активів для обслуговування своїх боргових зобов'язань;

- пошук та використання оптимальних джерел залучення позикових коштів.

3. Однією з необхідних умов нормальної фінансової діяльності підприємства є забезпечення його достатньої платоспроможності протягом звітного і прогнозованого періодів. Платоспроможність виступає одним із найважливіших показників фінансово-господарської діяльності організації. Чим вища платоспроможність, тим суб'єкт господарювання більш незалежний від несподіваної зміни ринкової кон'єктури і, отже, тим менша ймовірність невиконання його зобов'язань перед контрагентами.

Для проведення системного аналізу діяльності суб'єкта господарювання необхідна оперативно збирати та обробляти досить великі масиви фінансових даних, які акумулює його система бухгалтерського обліку. Інформаційною базою для аналізу платоспроможності підприємства та прийняття подальших управлінських рішень є дані його фінансової звітності.

4. Аналіз платоспроможності ми зробили на основі даних ПАТ «ОМЗ». У процесі дослідження було виявлено неоптимальну структуру активів підприємства щодо забезпечення його ліквідності, перевищення позикових коштів над власними зумовлює зниження фінансової стійкості підприємства, є ознаки критичної неплатоспроможності. ПАТ «ОМЗ» має високий ступінь ймовірності банкрутства у разі збереження тенденцій розвитку фінансово-економічного стану підприємства, що склався.

Для підвищення фінансової стійкості підприємству слід розробити ефективну кредитну політику щодо роботи з дебіторами:

- своєчасно пред'являти претензії до покупців про оплату продукції (прописати у договорах точніший термін оплати, штрафи та пені за кожний день прострочення);

- встановити допустимий ліміт рівня дебіторської заборгованості (конкретну суму чи відсоток виручки);
- проводити регулярний моніторинг стану дебіторської заборгованості (термін оплати, своєчасне стягнення простроченої дебіторської заборгованості, контроль безнадійних боргів).

5. Використання та вдосконалення економічного потенціалу до необхідного рівня має надавати можливість підприємству для ефективного застосування своїх ресурсів, а значить сприяти поглинанню зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів, що буде свідчити про стійкість його функціонування.

Підприємству слід запровадити такі заходи підвищення платоспроможності:

- просування послуг на нових ринках збуту, пошук нових клієнтів з допомогою реклами, надання спеціальних пропозицій клієнтам;
- скорочення управлінських витрат, оптимізація роботи персоналу, покращення організаційної структури (можливе звільнення деяких співробітників);
- скорочення запасів шляхом продажу іншим компаніям для отримання коштів на покриття кредиторської заборгованості;
- скорочення дебіторську заборгованість, проведення роботи з неплатниками;
- скорочення кредиторської заборгованість з допомогою коштів, отриманих від продажу надлишків запасів, а також від дебіторів;
- збільшення власного капіталу шляхом збільшення обсягу продажів.

6. Платоспроможність характеризує здатність підприємства вчасно та в належному обсязі виконувати свої зобов'язання. З метою запобігання кризової ситуації у їхній діяльності підприємства повинні мати ефективний інструментарій оцінки та управління рівнем платоспроможності. Для прогнозування загрози потенційного банкрутства суб'єкти господарювання

можуть використати як вітчизняні, так і зарубіжні моделі, що дасть змогу краще оцінити їх фінансовий стан. На сучасному етапі економічних відносин більшість підприємств нашої країни знаходяться або на межі кризи, або в кризовій ситуації. Тому їм треба розробити систему заходів із завчасного виявлення ознак загрози банкрутства, дослідити негативні кризові явища та застосовувати заходи із антикризового управління для недопущення або подолання ознак фінансової кризи.

7. В умовах сучасної ринкової економіки одним із способів мінімізації різноманітних ризиків у діяльності господарюючого суб'єкта є побудова ризик-орієнтованої системи внутрішнього контролю. Її сутність полягає в тому, що вона не тільки здійснює контроль за відповідністю фактів господарського життя вимогам законодавства, а й спрямована на зниження помилок та усунення наслідків у веденні господарської діяльності з метою забезпечення належного рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Basic principles of financial markets regulation and legal aspects of the legislative requirements Yazlyuk, B., Guley, A., Brukhanskyi, R., Shovkoplias, H., Shvydka, T. *Investment Management and Financial Innovations*, 2018, 15(1), pp. 337–349.
2. Profitability analysis of digitalization of precision farming Balanovska, T.I., Gogulya, O.P., Troian, A.V., Yazlyuk, B.O. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 2020, 29(6 Special Issue), pp. 1030–1036.
3. Августин Р., Демків І. Стратегічно-тактичний інструментарій управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 3. С. 121-126.
4. Андрушків Б. М., Язлюк Б. О., Кирич Н. Б., Ціх Г. В., Бойко О. Б., Погайдак О. Б. Особливості вирішення проблем формування кадрової політики в Україні у повоєнний період. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 1. С. 284 – 294.
5. Беялов Т. Е., Грицай Г. В. Платоспроможність як інструмент запобігання банкрутству на підприємстві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. № 5. С. 169-172.
6. Бечко П. К., Непочатенко О. А. Сутність платоспроможності підприємства. *Вісник ХНТУСГ. Серія: Економічні науки*. 2015. № 98. С. 104–110.
7. Васильєв О.В. Методи прогнозування фінансової стійкості підприємства в умовах кризи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 21. С. 116–121.
8. Виноградня В. М., Бурдонос Л. І. Перспективна платоспроможність у забезпеченні фінансової стабільності підприємства. *Економічний вісник університету*. 2021. Вип. 50. С. 162-168.

9. Власова Н. О., Пічугіна Т. С., Смірнова П. В. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібною торгівлі : монографія. Харків: Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2010. 222 с.
10. Григорук Т., Ніколаєва А. Ефективне управління ліквідністю та платоспроможністю як фактор стабільної діяльності підприємства. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (27.10.2020 р.) Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2020. С. 505–506.
11. Дворник І. В. Методичні аспекти оцінки платоспроможності й ліквідності сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 3. С. 27-32.
12. Дробишева О. О., Чикулов Д. В. Оцінка платоспроможності і фінансової стійкості у системі антикризового управління. *Інфраструктури ринку*. 2017. Вип. 3. С. 89-93.
13. Дудчик О. Ю., Грушко Т. І. Управління платоспроможністю та ліквідністю підприємств сфери інформації та телекомунікації та формування системи їх забезпечення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1088-1092.
14. Іваннікова О. В. Аналіз платоспроможності як фактора фінансової стійкості малих підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип. 2(58). С. 130-136.
15. Іванчук Н. В. Удосконалення факторного аналізу платоспроможності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 57. С. 133-138.
16. Іоргачова М. І., Коцюрубенко Г. М., Ковальова О. М. Платоспроможність суб'єкта господарювання: напрями її підвищення. *Економіка і суспільство*. 2018. № 14. С. 799-803.
17. Кіндрацька Н. Оцінювання платоспроможності українських підприємств: проблемні аспекти типових методик. *Економічний часопис*

- Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2019. № 3. С. 133–143.
18. Ковальчук Н. О., Федішин М. П., Жаворонок А. В. Ліквідність як критерій оптимізації структури оборотних активів підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 11(1). С. 16–19.
 19. Корнева Н. О., Магдун В. І. Аналітичні основи платоспроможності в сучасних умовах господарювання. *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 5(22). С. 86-90.
 20. Коцеруба Н. В. Інформаційне забезпечення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 27. С. 78–21.
 21. Крилова О. В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 30-33.
 22. Куцик В. І., Лупак Р. Л. Моделювання конкурентних позицій підприємств реального сектора економіки на внутрішньому ринку. *Бізнес Інформ*. 2017. № 12 (479). С. 244-249.
 23. Левкович О. В., Воробйова А. О. Аналітичні основи ліквідності та платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10307>
 24. Лесюк А. С. Система показників комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31(70). № 4. С. 132-140.
 25. Ліснічук О. А. Розрахунок санаційного потенціалу суб'єкта господарювання: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. *Інноваційна економіка*. 2019. № 5(31). С. 51–56.
 26. Лопатовська О. О., Гаєвська О. С. Ліквідність та платоспроможність в контексті фінансового управління діяльністю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 1. С. 118-123.

27. Лупак Р. Л., Дідич А. М. Економічні основи забезпечення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання в умовах ринкових відносин. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. Вип. 20.6. С. 248-252.
28. Люта О., Пігуль Н., Глядько К. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. 2019. № 4. С. 14-23.
29. Майборода О. Є., Косарева І. П., Каранда О. М. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 3. С. 793–797.
30. Майборода О. Є., Косарева І. П., Лесняк А. О. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 18. С. 256-260.
31. Мацкевич Ю. І. Бізнес-планування як інструмент фінансової стійкості підприємства в умовах нестабільності української економіки. *Економіка і організація управління*. 2020. № 3(39). С. 218-228.
32. Непочатенко О. А. Підходи до управління платоспроможністю сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2013. Вип. 9 (2). С. 138–142.
33. Нех Д. І. Підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства в контексті покращення його фінансового стану (на прикладі ПАТ «Укртелеком»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2016. № 3(31). С. 48–52.
34. Нікольчук Ю., Лопатовська О., Пономарьова К. Архітектоніка механізму управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 2(02). С. 38-44.
35. Олесенко І. С. Платоспроможність підприємства в системі забезпечення фінансової безпеки: сутність та роль. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 12(3). С. 45-51.

36. Ольвінська Ю. О., Осадчий М. Л. Оцінка платоспроможності та ймовірності банкрутства ДП «МТП «Южний». *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/97.pdf
37. Паянок Т. М., Савченко А. М., Морозюк А. М. Загальна оцінка фінансового стану підприємства: теоретичні та практичні підходи. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 88-94.
38. Пойда-Носик Н. Н., Свадеба В. В. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2016. Вип. 2(48). С. 208-215.
39. Савельєва А. О. Фінансова стійкість суб'єкта господарювання та фактори, що впливають на неї. *Регіональна економіка*. 2018. Вип. 2. С. 144-152.
40. Савченко А. М., Блищик Л. В. Аналіз показників балансу з метою попередження банкрутства суб'єкта господарювання. *Молодий вчений*. 2019. № 1 (65). С. 501-505.
41. Ситник Г. В., Олесенко І. С. Управління платоспроможністю підприємства торгівлі в системі формування його економічної безпеки. *Бізнес Інформ*. 2018. № 7. С. 185-193.
42. Сніткіна І.А. Підходи визначення сутності платоспроможності та класифікація факторів впливу. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія: Економіка*. 2019. Вип.1 (53). С. 179-183.
43. Теницька Н. Б., Гришко Ю. С. Підвищення платоспроможності підприємства шляхом оптимізації дебіторської заборгованості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 366-369.
44. Томчук О. Аналіз платіжної спроможності підприємства та відображення її в обліку: сутність, класифікація, оцінка. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2463/2382>

45. Томчук О. Ф. Аналітичні можливості балансу (звіту про фінансовий стан) підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 28 (2). С. 152–159.
46. Томчук О. Ф. Звітність про рух грошових коштів як елемент інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 28. С. 368–375.
47. Томчук О. Ф., Томчук В. В. Роль звіту про фінансові результати в інформаційному забезпеченні аналізу фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 17. С. 462-470.
48. Торшин Є. О. Інформаційна база аналізу показників фінансового стану підприємств за національними та міжнародними стандартами фінансової звітності. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 20. С. 65-70.
49. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : Видавництво ПП «Астрія», 2020. 434 с.
50. Фоміна О. В., Сопко В. В., Августова О. О. Управління платоспроможністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/9.pdf
51. Халатур С. М., Бровко Л. І., Моруга Т. О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економічна наука*. 2017. № 12. С. 56–60.
52. Хома І., Панчак М.-І. Шляхи вирішення проблем щодо ліквідності та платоспроможності малих вітчизняних підприємств. *Економічний простір*. 2023. № 184. С. 148-152.
53. Чемчикаленко Р. А., Гордієнко А. О. Оцінка стану платоспроможності вітчизняних підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 5(10). С. 126-131.
54. Чимшит С. І., Іванов С. В., Разумова Г. В. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства. *Економічний простір*. 2014. № 89. С. 216–227.

55. Щербань О. Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. *Економічний аналіз*. 2016. Т 23. № 2. С. 206–212.
56. Язлюк, Б. О. Електронні ресурси як один з елементів формування та поступу корпоративної культури компанії [текст] / Борис Олегович Язлюк, Юрій Ігорович Сенік // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 1. – С. 190–196. – ISSN 2415-8453.
57. Язлюк, Б. О. Кадрова політика підприємства: сутність та значення для потреб управління [Текст] / Борис Олегович Язлюк, Вікторія Леонідівна Вороніна, Вадим Олегович Гордієнко // Український журнал прикладної економіки. – 2019. – Том 4. – № 4. – С. 191–198. – ISSN 2415-8453.
58. Яремик Х. Я. Методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/34.pdf
59. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Том 29(68). № 3. С. 173-180.